№ 87 Opłata poeztowa uiszczona ryczałtem פרייז 20 גראשען Lodzer Tageblat

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47. | דאנערשטאג, א' ניסן תרפ"ט. | 11 kwietnia 1929 r. | 22-טער יאהרגאַנג.

רעגירונגס-קריזיס דויערט ווייטער

די נעכטיגע קאָנפערענץ פון מלוכה-פּרעזידענט מיט'ן פרעמיער באַרטעל.—דער מלוכה-פּרעזידענט זאָל זיין געגען דער קאַנדידאַטור פון מין. שוויטאַלסקי.—קלאַנגען, אַז פּראָפ. באַרטעל בלייבט פרעמיער, און קלאַנגען, אַז מין. שוויטאַלסקי איז שוין נאָמינירט אַלס פרעמיער

פרעמיער באַרטעל אנהענגער פון פּאַרלאַמענטאַריזם

וואַרשאַ, (טעלעפאָניש). נישט קיקענדיג אויף אַלע פּאַראויסזאָגונגען, איז דער רעגירונגס-קריזיס נאָך אַלץ גישט פערענדיגט געוואָרען. אין די פּאָליטישע קרייזען געהען אַרום פערשידענע קלאַנגען און פּליאָטקעס, אָבער קיין שום ממשות'דיגעס ווייס מען לעת עתה נישט. דאָס איינציגע ממשות'דיגע, וואָס איז יאָ פאָרגעקומען איז די קאָנפערענץ פון מלוכה-פּרעזידענט מיט'ן פרעמיער באַרטעל. אַרום 6 אַ זייגער פאַרנאַכט איז פרעמיער באַרטעל צוגעפאָהרען צום שלאָס, וואו ער האָט אָבגעהאַלטען אַ לענגערע קאָנפערענץ מיט'ן מלוכה-פּרעזידענט. וואָס אָבער עס איז גערעדט געוואָרען אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ, בלייבט לעת עתה אַ סוד. בעגליך, אַז פרעמיער באַרטעל האָט דאָס מאָל שוין אָפיציעל זיך אָפּגעזאָגט אין דימיסיע. פונקט אַזוי איז מעגליך, אַז דער מלוכה-פּרעזידענט וואָלט געוואָלט ביי באַרטעל'ן צו בלייבען. עס געהן טאַקי קלאַנגען, אַז פרעמיער באַרטעל בלייבט ווייטער ביי זיין אַמט. עס זענען אָבער פערהאַן אַנדערע קלאַנגען, וואָס זאָגען, אַז מין. שוויטאַלסקי איז שוין אָפיציעל נאָמינירט געוואָרען אַלס פרעמיער-מיניסטער.

מ'רעכענט שוין אפילו אויס די גאַנצע רשימה פון נייעם קאַבינעט. די רשימה איז פאָלגענדע: פרעמיער — שוויטאַלסקי, וועלכער בלייבט אויך ווייטער בילדונגס מיניסטער! אינערן-מיניסטער—גענ. סקלאַדקאָווסקי; אויסערן—זאַלעסקי; פינאַנצען—גענעראַל גורעצקי; אַרבייטס-מיניסטער — פּולק. ד"ר שרעדניצקי; באַהן—אינזש. קיהן; פּאָסט — ד"ר פּאָליאַקעוויטש; לאַנדווירטשאַפט — רודניצקי; אַגראַר-רעפאָרם — פּשעדפעלסקי.

דערביי שמועסט מען, אַז איינגעווייטליך האָט געזאָלט איבערנעהמען די טעקע פון פינאַנץ-מיניסטעריום דער וויצע-מאַרשאַלעק פון סענאַט ה' גליוויץ, אָבער דער לעצטער האָט זיך קאַטעגאָריש אָפּגעזאָגט אָנצונעהמען דעם דאָזיגען אַמט, אויב מין. שוויטאַלסקי זאָל זיין פרעמיער. ער וויל באַין-אופן נישט אַרבייטען צוזאַמען מיט'ן מין. שוויטאַלסקי.

עס געהן אָבער קלאַנגען, אַז אויך דער מלוכה-פּרעזידענט איז געגען דער קאַנדידאַטור פון מין. שוויטאַלסקי אויף'ן אַמט פון פרעמיער-מיניסטער, דער פּרעזידענט איז דורכאויס פאַר דער קאַנדידאַטור פון באַרטעל'ן און וועגען דעם זאָל מען עס טאַקי האָבען גערעדט אויף דער קאָנפערענץ. די לאַגע איז בכן ווייטער נישט אויסגעקלערט, און דער קריזיס דויערט ווייטער.

מ'שמועסט אָבער, אַז לענגער ווי ביז שבת וועט דער קריזיס נישט דויערן, ווייל מאַרשאַל פּילסודסקי האָט געשטעלט דעם טערמין. ביז שבת זאָל האָבען ערקלערט מאַרשאַל פּילסודסקי מוז דער קריזיס זיין פולשטענדיג ליקווידירט. אַלזאָ אין די נאָהנטסטע צוויי טעג וועט די לאַגע אויפגעקלערט ווערען.

מ'קען ניט רעגירן אָהן אַ פּאַרלאַמענט

דער פּאַרלאַמענטאַריזם איז די בעסטע מלוכה-פאָרם, ערקלערט פרעמיער באַרטעל.

וואַרשאַ, (טעל.) אין „קוריער וואַרשאַווסקי" געפינט זיך היינט אַן אַרטיקעל פון פרעמיער באַרטעל וועגען פּאַרלאַמענטאַריזם אין פּוילען. אין אָנהויב פון אַרטיקעל שטעלט זיך דער פרעמיער אָפּ אויף די פעהלערן פון פּאַרלאַמענטאַריזם די דאָזיגע פעהלערן האָבען איהם גע-פיהרט דערצו, אַז ער זאָל יוגענד האַלטען פון פּאַרלאַמענט. דערביי דערצעהלט פרעמיער באַרטעל, אַז תחילת האָט ער ברעה געהאַט נישט אָנצונעהמען דעם מאַנדאַט און סיים. נישט קוקענדיג אָבער אויף אַלע זיינע פעהלערן, זאָגט ווייטער פרעמיער באַרטעל, איז נישט פערהאַן קיין בעסערע מלוכה-פאָרם, ווי די פּאַרלאַמענטאַרישע. אין ערשטען טייל פון אַרטיקעל טראָגען די אויספיהרונגען פון מחבר אַ ריין טעאָרעטישען כאַראַקטער.

אין צווייטען טייל געהט פרעמיער באַרטעל איבער קאָנקרעט צו די איצטיגע פּאָליטישע פערהעלטנישען און פּויל'ען און צום היינטיגען סיים.

די האַנדלונג פון סיים לגבי דעם געוו. מיניסטער טשעכאָוויטש רופט אַן פרעמיער באַרטעל קליינליך, קלייניליכע און ענגהאַרציג. אויב שטעלען פאַר'ן מלוכה-טריבונאַל, האָט מען געדאַרפט נישט נאָר טשעכאָוויטש'ן, נאָר די גאַנצע רעגירונג. ווייטער רעדט פרעמיער באַרטעל וועגען מאַרשאַל פּילסודסקי. דער עולם פערשטעהט נישט פּילסודסקי'ן — זאָגט דער פרעמיער-מיניסטער, מאַרשאַל פּילסודסקי איז נישט קיין געגנער פון פּאַרלאַמענט, ער איז נאָר געגען זיינע פעהלער. פרעמיער באַרטעל פיהרט אויס, אַז דער פּאַרלאַמענטאַריזם איז די איינציגע מלוכה-פאָרם און עס איז אוממעגליך צו רעגירען אָהן אַ פּאַרלאַמענט.

Żądać w oryginalnem opakowaniu „Bayer".

שאַרפע רעזאָלוציעס פון „פ.פ.ס" און „וויזוואָלעניע"

געגען אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

וואַרשאַ, (טעל.) היינט האָבען די סיים-פראַקציעס פון פּ. פּ. ס. און „וויזוואָלעניע" אָפּגעהאַלטען אַ געמיינזאַמע בעראַטונג מכח אָנעהמען אַ שטעלונג צום אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי. נאָך די דעבאַטען זענען אָנגענומען גע-וואָרען זעהר שאַרפע רעזאָלוציעס.

פאַר די פּאַרלאַמענט-וואַהלען אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, 10 אַפּריל (ספ.) באַלדווין האָט אויף אַ זיצונג פון מיניסטאַריען-קאַבינעט פאָרגעשטעלט די וואַהל-פּלאַט-פאָרם פון די קאָנסערוואַטיסטען. אין דער דאָזיגער פּלאַטפאָרם ווערט אָנגע-צייכענט אַ פּלאַן ווי אַזוי צו בעקעמפען די אַרבייטסלאָזיגקייט. ווי בעוואוסט, האָבען די ליבעראַלען אויסגעאַרבייט זייערע אַ פּראָיעקט וועגען ליקווידירען די אַרבייטסלאָזיגקייט, זענען איצט גע-קומען די קאָנסערוואַטיסטען און זיי ווילען זיך איבערליצימירען מיט די ליבעראַלען.

גלענצענדע געלעגענהייט פאַר די לעזער פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט"!!!

לכבוד פסח | האָבען מיר צוגעגרייט פאַר אונזערע לעזער אין פאַרבען-דרוק — אויסגעפערטיגטע — | אַ שעהנע פּרעמיע

אילוסטרירטע הגדה של פסח,

וואָס איז נאָר-וואָס ערשינען אין דעם בעקאַנטען פערלאַג „צענטראַל" וואַרשאַ. יערער לעזער, וואָס וועט אויס-שניידען דעם קופּאָן פון קומענדיגען פרייטאָג-נומער, וועט בעקומען איינע פון די דריי הערליך-אַרויסגעגעבענע הגדות:

1) רייך-אילוסטרירטע הגדה מיט פיל זעלטענע אָרנאַמענטען, נאָרמאַלער פּרייז 1.50,
פאַר די לעזער פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט" סך-הכל 85 גראַשען.

2) רייך-אילוסטרירטע הגדה מיט אַן'אויסגעצייכענטער יוד. איבערזעצונג, נאָרמאַלער פּרייז 2.50,
פאַר די לעזער פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט" נאָר 1 זל. 30 גראַשען.

3) רייך-אילוסטרירטע הגדה מיט אַ שעהנער פּוילישער איבערזעצונג, נאָרמאַלער פּרייז 3 זל.
פאַר די לעזער פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט" בלויז 1 זל. 50 גראַשן.

אַלע דריי הגדות זענען פּרעכטיג אַרויסגעגעבען אין דריי-פאַרביגע קינסטלערישע הילעס.

הערליכע רעפּראָדוקציעס פון אַלטע הגדה-אַנטיקען, וואונדערבאַרע אָרנאַמענטיק, נאָטען צו די הגדה-פּזמונים.

יעדע פון די דריי הגדות איז אַן'אמת'ע ציהרונג !!! און דאַרף זיך געפונען ביי יעדען יוד אויפ'ן סדר-טיש

קיינער טאָר נישט דורכלאָזען די דאָזיגע געלעגענהייט!!!

געדענקט פרייטאָג אויסצושניידען דעם הנחה-קופּאָן פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט". יערער, וואָס וועט צושטעלען אַזאַ קופּאָן, האָט די מעגליכקייט צו קריגען די פּרעכטיגע הגדות צו דעם שפּאָט-ביליגען פּרייז אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזשער טאַגעבלאַט", ווי אויך ביי יעדען צייטונגס-פערשפּרייטער בעזונדער

אַן'עונג-פּסח
ווילען האָבען אַלע, וואָס וועלען קויפען
מצות
אין דער בעקאַנטער בעקעריי אויף אַלעע קאָשטשושקי 11, וואָס ווערט אָנגעפיהרט פון די בעוואוסטע פאַכמענער-ספּעציאַליסטען זלאַטאַ-גורא און ע. זעליגמאַן. די מצות ווערען געבאַקען פון בעסטען מעהל אונטער שטרענגער היגיענישער אויפזיכט מיט'ן הכשר און אונטער דער השגחה פון יאַנעווער רב. בעמערקונג: מיר בעזיצען אַ פּעריקאָוס-שטעלע פּיעטריקאָווער 108. יעדער קויפער קאן פריי בעזוכען די בעקעריי.

בעקאַנטמאַכונג
ווילט איהר האָבען אַ נ-עונג י"ט און עסן די בעסטע מצות און דאָס בעסטע ראַבעבע, וואָס ווערט געבאַקען אונטער דער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט קאָנט איהר דאָס בעקומען אין די בעוואוסטע בעקעריי פון
איזאַק יאַקובאָוויטש און איזאַק פּאָטאַשעווסקי (זגיערזשער 40) ברזשינער 18,
הורט און דעטייל-פערקויף

Dr. med Adam BENDER
Przejazd 30, Telef. 54-68.
נעמט אָן פון 5—7 נאָכמיטאָג.
5800

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców w Łodzi
Spółdz. z ogr. odpow. Tel. 36-46
איז איבערגעצויגען געוואָרען פון פּיעטריקאָווער 41 אויף צעגעלניאַנאַ 39 פראָנט 1-טער שטאָק
נעמט אָן וועקסלען, פּראַכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסאָ אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווייזט איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן ווקלאַדען, אייגלאַגען, נדן-געלטער און קלענערע אָב-שפּאָרונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען, מאַכט דיסקאָנטאָ און גיט אַרויס אַוואַנסען אויף אינקאַסאָ
ערלעדיגט אַלעס פּינקטליך און רעיעל!
די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיט.

ליקווידירט דעם רעגירונגס-קריזיס אין דייטשלאנד

בערלין, 10 אפריל (ספ.) היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון מיניסטאר-ראט-קאבינעט, וועלכע האט געדויערט אנדערטהאלבען שעה צייט. אויף דער דאזיגער זיצונג איז מען געקומען צו א הסכם וועגען די ווילטיגסטע שטרייט-פראגען, דערונטער אויך וועגען דער צוויטער ראטע פאר דער פאנצער-שיף. דער רעגירונגס-קריזיס איז אזוי ארום ליקווידירט געווארען. די מילער-רעגירונג בלייבט, און דאס צוליב די בעראטונגען פון די זאכקענער, וואס קומען איצט פאר אין פאריז. עס זענען אויסגעארבייט געווארען א רייה פונקטען, אויף וועלכע אלע פראקציעס האבען מסכים געווען. די סאציאל-דעמאקראטען זאלען זיך נישט בעטייליגען אין דער אפשטימונג, ווען עס וועט בעהאנדעלט ווערען די פראגע וועגען דער פאנצער-שיף.

די רעגירונג האט אויך בעשלאסען אנצווענדען א שטארקערע האנד, ווי ביז-איצט.

קאמוניסטען זאלען האבען צוגעגרייט א מלוכה-פערשווערונג אין טערקיי.

קאנסטאנטינאפאל, דעם 10 אפריל (ספ.) אין קאנסטאנטינאפאל און אין אנדערע טערקישע שטעט זענען ארעסטירט געווארען א גרויסע צאהל קאמוניסטען. די קאמוניסטען זאלען האבען צוגעגרייט צו א מלוכה-פערשווערונג.

צוטריבענע קאמוניסטישע מיטינגען אין ווארשא

ווארשא, (מעל.) די קאמוניסטישע רעפובליקאנער האבען און פערשידענע שטאט-קווארטאלען געפרובט צו ארגאניזירען מיטינגען. די פאליציי האט אבער דעם המון פונאנדערגעטריבען און די מיטינגען זענען נישט פארגעקומען.

ראדזימינער רבי געקומען פון ארץ-ישראל קיין ווארשא.

ווארשא, (מעל.) דער ראדזימינער רבי, הרב גוטערמאן, וועלכער האט פערברענגט א לענגערע צייט אין ארץ-ישראל, איז היינט צוריקגעקומען קיין ווארשא.

א שעכט-קאמער אויף מעכאניש אויפשטעלען בהמות ביי דער שחיטה

לאנדאן. (יט"א). אין שעכט-הויז אין לידס איז פארגעקומען א דעמאנסטרירונג פון דער שעכט-קאמער וואס איז ערפונדען געווארען דורך ה' האריס ווייזבערג. די קאמער האט דעם צוועק צו מאכען הומאנער די פראצעדור פון שעכטען בהמות. עס האנדעלט זיך הויפט-זעכליך וועגען דעם אופן פון אומוואר-פען די בהמה צו דער שחיטה, וואס עס פערשאפט איהר יסורים. דער אפאראט פון ווייזבערג'ן איז אויסגעבעט, מעכא-ניש בעוועגבאר און קען אזוי געדרעהט ווערען, אז אריינפיהרענדיג די בהמה א שטעהענדיגע קערט זי זיך אום אויפ'ן רוקען און דערביי ווערט נישט אנגע-ווענדעט קיין שום געוואלד-מיטלען. די פראבע וואס איז פארגעקומען אין דער אנוועזענהייט פון א רייהע זאכקענער, האט ארויסגעוויזען די מעלות פון נייעם אפאראט. דערביי גיט די שעכט-קאמער אויך די מעגליכקייט צו שפארען צייט וואס עס איז בעזונדערס וויכטיג פאר גרויסע שעכט-הייזער.

ארעסטירט דעם סעקרעטאר פון עקס-קייזער ווילהעלם'ס פרוי.

בערלין, (ספ.) די קאמוניסטישע „וועלט אם מאנטאג" מעלדט, אז דער פראקוראר האט פעראורדענט צו ארעסטירען דעם געוועזענעם סעקרעטאר פון דער געוועזענער פרוי פון עקס-קייזער ווילהעלם הערמינא. דער ארעסט זאל שטעהן אין צוזאמענהאנג מיט א רייה סענסאציאנעלע רעוועלאציעס, וועלכע דער ארעסטירטער האט געמאכט בנוגע די געהיימע אקציעס און שריט פון עקס-קייזער ווילהעלם.

—0—

פערגרעסערט די חכנסות פון „קרן היסוד"

ירושלים, 10. אפריל (יט"א). אין הויפט-דירעקטאריום פון קרן-היסוד איז איינגעלאפען פאר'ן חודש מערץ 44,700 פונט. פאר'ן חודש אפריל איז בע-רעכענט די הכנסה פון קרן-היסוד" 37,158 פונט.

האקענקרייצלער ווערען נישט אריינ-געלאזט קיין דאנציג.

דאנציג, 10. אפריל (יט"א). דער סענאט פון דער דאנציגער מאכט אפ-צוהאלטען דעם קאנגרעס פון די האקענקרייצלער אין דאנציג, האט ארויסגערופען א פראטעסט-בעוועגונג ביי די האקענקרייצלער. כדי נישט צו דערלאזען צו קיין אונרוהען, האט די דאנציגער מאכט איינגעפיהרט אן אמגרייזע-פערבאט פון האקענ-קרייצלער, וואס ווילען קומען פון דייטשלאנד קיין דאנציג.

אראבער געווינט א פראצעס מיט דער ארץ-ישראל רעגירונג

ירושלים. (יט"א). פאר'ן הויכען געריכט אין ירושלים איז פארגעקומען דער פראצעס פון אנ'אראבער, וועלכען די רעגירונג האט זיינערצייט אבגעזאגט צו ערטיילען די ארץ-ישראל-בירגערשאפט צוליב דעם, וואס דער פעטענט האט פערלאזען אין 1924 ארץ-ישראל און זיך דא נישט אומגעקערט אין משך פון 3 יאהר.

דאס געריכט האט ארויסגעגעבען אנ'-אורטייל לויט וועלכען עס איז אנולירט געוואר'ען דער בעשלוס פון דער רעגי-רונג. דער אראבער איז געווען א טער-קישער בירגער און וואוינט אין ארץ-ישראל.

—==—

88 יעהריגער יוד — בירגערמייסטער פון א שטאט-קווארטאל אין לאנדאן

לאנדאן, 10. אפריל (יט"א). דער יוד העברי דעוויס, וואס איז שוין 6 מאל אויסגעקליבען געווארען אלס בירגער-מייסטער אין איינעם פון די לאנדאנער קווארטאלען, איז בעשטימט געווארען אלס עהרען-בירגער פון דער לאנדאן-סיטי. דעוויס איז א זקן פון 88 יאהר.

ווער האט נעכטען געוואונען אויף דער מלוכה-לאטעריע?

5. קלאס, 27-טער טאג פון דער ציהונג.

זל. 3.000 נומער: 8451 100007 131548.

זל. 2000 נ' 23289 143613

זל. 1000 נ' 2917 18792 22887 53192 7.619 102045 129657

זל. 600 נ' 238 7828 18929 28809 29091 36641 48778 53488 57609 73146 79707 80859 81822 83644 87220 101241 115091 124265 131160 140965 144811 161374 171113

פראפ. איינשטיין וועגען זיין דערנענטערונג צום יודענטום.

ירושלים (י. ט. א.) אלס ענטפער אויף די בעגריסונגען פון מ. מ. אוסיש-קין האט פראפ. אלבערט איינשטיין צו-געשיקט א בריף אין וועלכען ער שרייבט צוו. א. דאס ביז ער איז אלט געווארען 35 יאהר האט ער זיך נישט געפיהלט אלס יוד ער האט געלעבט אין א קריס-טליכער סביבה מיט א קריסטליכער פרוי ערשט ווען פראפ. איינשטיין האט זיך בעזעצט אין בערלין, האט ער זיך אנ-געהויבען צו פיהלען פאר א זוהן פון יו-דישען פאלק. צו דער שטארקונג פון זיין נאציאנאלען בעוואוסטזיין האבען אויך פיל מיטגעווירקט דר. ווייצמאן און קורט בלומענפעלד.

פראפ. איינשטיין שרייבט מיט גרויס בעשיידענהייט, דאס ער האט ביז-איצט זעהר ווינציג אויפגעטון פאר ארץ-ישראל ער איז אבער מיט'ן גאנצען הארצען פאר'ן ארץ-ישראל-אויפבוי און וועט זיך בעמיהען מיט אלע מיטלען צו העלפען דעם אויפבוי-ווערק.

געפעהרליכער קאסע-ברעכער געכאפט דורך דער פאליציי

(§) ווי בעקאנט האבען קאסע-ברעכער מיט עטליכע וואכען צוריק געפרובט אויפברעכען די קאסע פון דער אקצ. געז. עמיל העבלער און פון דער צפונ'-דיגער טראנספארט געזעלשאפט.

די פאליציי האט דאן געפאקט די קאסע-ברעכער, וואס זענען ארעסטירט געווארען. פאליציי האט פון זיי ארויס-געקריגען ווער עס איז זייער חברשע. דאס איז א געוויסער באלעסלאוו נאווי-ראצקי וואס איז נעכטען געכאפט געווא-רען אין איינער פון די גנבים-מלינה'ס און א געשמידטער אין קייטען איז ער אפגעפיהרט געווארען אין ארעסט.

ווען איהר געהט איבער די גאס,

קוקט מיט אפענע אויגען; איהר קענט בלייבען אנ'איינגער קאליקע, אדער גאר געפינען דעם טויט.

היט זיך, מען זאל אייך נישט איבערפאהרען!

צוויי באנדיטען-אנפאלען הינטער לאדז

דריי יודישע סוחרים זענען בעראבעוועט געווארען. — בעת די אבלאוועס זענען 4 באנדיטען געכאפט געווארען, דער פינפטער ווערט געזוכט

(§) לאדזער פאוויאט איז ווידער אויפ-געציטערט געווארען פון א באנדיטען אנפאל וואס איז אויסגעפירט געווארען אויפ'ן שאסע, וואס פיהרט פון קאזימיערוש קיין פיטשיניעוו נעבען לוטאמירסק.

דער אנפאל איז אויסגעפיהרט גע-ווארען אויף פאלגענדע אופן: 1 בע-נאכט זענען 3 לוטאמירסקער איינוואוי-נער געפאהרען פון לוטאמירסק, קיין פארטשעוו אויפ'ן יאהרמארק. קומענדיג צום וואלד וואס ליגט 2 קילאמעטער ווייט פון קאזימיערוש זענען פון ריוו נעבען וואלד ארויסגעשפרונגען 3 בעוואפענטע באנדיטען און האבען אפגעשטעלט די פוהר. 1 באנדיט האט אנגעכאפט די פערד פארן צוים. איינער האט געדראהט די פאסאזשירען מיט א רעוואלווער צו פערהאלטען זיך רוהיג און איינער האט גענומען רעווידירען די איבערגעשראקענע פוהרים.

דער באנדיט האט ביי זיי ארויסגעצויגען די שטיוועל פון די פיס און געזוכט ראנט געלד. נאך א גרינדליכער רעוויזיע האבען די באנדיטען צוגענומען הקכער 6,000 זל. און געהאלט מאכען זיך. פלוצלונג האט זיך דערהערט אויפ'ן שאסע, אז א אנדערע פוהר קומט אן. די באנדיטען האבען דעריבער באלד געהייסען די פאסאזשירען אפפאהרען און זיך בעהאלטען אין ריוו כדי צו איבערפאלען אויף די אנקומענדע פאסא-זשירען מיט'ן צווייטען וואגען.

אז די פאהר איז אנגעפאהרען, האבען די באנדיטען ווידער טעראריזירט די אנקומענדע און ביי זיי צוגענומען 2159 זל. מיט 34 גר. און דראהענדיג ווי מיט'ן טויט אין פאל אויב זיי וועלען מעלדען פאליציי זענען די באנדי-טען ענטקומען אין די געדיכטע וועל-דער.

אנקומענדיג קיין לוטאמירסק האבען די געליטענע געמעלדען דער דארטיגער פאליציי. וואס האט זיך גלייך פערשטענ-דיגט מיט דער פאוויאטאווער פאליציי-קאמאנדא אין לאדז און קיין קאזי-מיערוש איז תיכף ארויסגעפאהרען דער באוויאטאווא פאליציי-קאמענדאנט קא-מיסאר נאוואק.

מיט דער הילף פון אלע ארומיגע פא-ליציי פאסטענס האט קאמיסאר נאוואק געמאכט א אבלאווע אין קאזימיערושער וואלד און עס איז געלונגען צו פאכען 2 פון די באנדיטען, ביי וועלכע מען האט געפונען רעוואלווערען און דאס געלד וואס זיי האבען צוגערויבט. די באנדיטען דערזעהענדיג פאליציי האבען געוואלט שיסען, אבער זיי זענען אונשעדליך גע-מאכט געווארען איידער זיי האבען נאך בעוויזען צו כאפען זיך פאר די רעוואל-ווערען. די נעמען פון די באנדיטען זענען אנטאני קושמינסקי און באלעסלאוו קאפשמארעק. אויף דער פראגע וואו עס געפינט זיך דער דריטער באנדיט האבען זיי געענטפערט, אז זיי ווייסען נישט, זיי קענען איהם נישט און ווייסען בלויז, אז ער הייסט מאשאק. קיין דאקומענטען האט מען ביי די באנדיטען נישט גע-פונען.

עס איז גלייך דורכגעפיהרט געווארען א קאנפראנטאציע מיט די געליטענע, וואס האבען די באנדיטען דערקענט. גע-שמידטע אין קייטען זענען זיי דאן אפ-געפיהרט געווארן אין לאדזער אויספאר-שונגס-אמט.

צוליב דעם וואס דער דריטער באנדיט ווערט געזוכט ווערען די נעמען פון די געליטענע נישט אנגעגעבען.

בעת דער אבלאווע און לוטאמירסקער וואלד האט פאליציי געכאפט 2 געפעהר-ליכע קאסע-ברעכער, וואס ווערען שוין לאנג געזוכט דורך עטליכע פוילישע גע-ריכטען פאר א רייה קאסע-ברוכען. זיי-ערע נעמען זענען: אנדזשעי זשעלינסקי 60 יאהר אלט און זיין 26 יעהריגער זוהן ריינהאלד פימקא. פאליציי האט די קאסע-ברעכער געפונען בעהאלטען אויף די בוימער. מען האט ביי זיי געפונען 2 קאמפלעטען מכשירים פאר קאסע ברו-כען. די חברה זענען אויך אפגעפיהרט געווארען קיין לאדז.

בעת דער אויספארשונג האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די באנדיטען שטא-מען פון צארבאיצא, לאדזער פאוויאט. זיי זענען די רייכסטע פויערים פון גאנ-צען דארף.

האלב 11 אין אוונד האט מען די באנדיטען אפגעפיהרט פון אויספאר-שונגס-ריכטער אין דער תפיסה אויף קאפערניק גאס.

* * *

(§) מיר האבען שוין אויבען געבראכט וועגען א באנדיטען-אנפאל פון הינטער לוטאמירסק, און אט טעלעפאנירט מען אונז וועגען א צווייטען באנדיטען-אנפאל, וואס איז אויך פארגעקומען נישט ווייט פון לאדז און פון וועלכען עס האבען געליטען יודישע סוחרים. די דריי יודי-שע סוחרים פון ברזשעזשין, אפרים שמו-לעוויטש, חיים בירנבוים און שמואל קויפמאן, זענען פאהרענדיג פון ברזשע-זשין בעפאלען געווארען הינטער שיר-לאוו פון צוויי באנדיטען וועלכע האבען ביי זיי צוגערויבט 1926 זל. מיט 48 גר. און גענומען ענטלויפען. די בעפא-לענע יודישע סוחרים מאכען גלייך אויפגעהויבען אנ'אליארם, בערופען הילף אויף זייער רוף איז אנגעקומען דער 27-יעהריגער בראניסלאוו סלאמינסקי, דער סעקרעטאר פון דער גמינע בעלדאוו, וועלכער האט גענומען נאכיאגען די באנדיטען. די באנדיטען האבען דאן אפגעגעבען איינציגע שאסען און נעלם געווארען.

די ארויסגערופענע פאליציי האט תיכף געמאכט אנ'אבלאווע אין דער גאנצער אומגעגענד, און מ'האט ביידע חברה-לייט געפאקט.

בעת דער אויספארשונג האט זיך ארויס-געשטעלט, אז איין באנדיט איז א קאלי-שער תושב, ער איז בעקאנט אין דער גנבים-וועלט מיט'ן נאמען בעניעק און דער-צווייטער איז אונזער א בן-עיר, א לאדזער, ער וואוינט אויף זגיערזשער 48 אונטער'ן נאמען יוזעף לאסאטא.

ביידע „פייגעלעך" האט די פאליציי נעבערענגט געשמידטע קיין לאדז, וואו זיי זענען איינגעזעצט געווארען אין תפיסה. די בעפאלענע יודישע סוחרים, וועלכע זענען ארויסגערופען געווארען צום אויס-פארשונגס-ריכטער האבען אין די ארעס-טירטע דערקענט די אנפאלער.

—0—

„אופאדלאשטש" און ארעסט פון אייגענטימער פון דער פירמא „פאלאניא"

(§) עהערנעכטען האט דער בעפול-מעכטיגטער פון דער פירמע ס. באנקער און שותפים פון ווארשא זיעלאנא 30, ארוואק. מענאשע אפגעגעבען א בוטע אין האנדעלס-געריכט פאלגענדיג 7 פראטעסטירטע וועקסלען אויף א סומע פון 1660 זל. פון דער פירמא „פאלאניא" א לעדער געשעפט אויף גלוונא 52 וועגען ערקלעהרען דער דאזיגער פירמע א „אופאדלאשטש."

לויט ווי עס שטעלט זיך ארויס האט דער אינהאבער פון דער פירמע אנטאני קוויאטקאווסקי פיקטיוו אפגעשריבען זיין געשעפט אויפ'ן נאמען פון זיין אנגע-שטעלטען אדאם זארזשיצקי און יעדעס מאל, וואס דער קאמארניק קומט מוז ער אוועקגעהן מיט לעדיגע הענד. ארוואק. מענאסע האט דעריבער געבעטען דאס געריכט, אז מען זאל דעם ה' קוויאטקאווסקי ארעסטירען פאר מאכען אונערלויבטע מאכינאציעס.

דאס געריכט האט מאקי בעשלאסען דעם בעלחוב צו ארעסטירען און צו פערעפענטליכען די „אופאדלאשטש" פון 28 יולי 1928. אלס ריכטער קאמיסאר איז בעשטימט געווארען ריכטער גלונער און אלס קוראטאר ארוואק. יורקאווסקי. דער סקלאר מוט קאנטור איז פערחת'-מעט געווארען און קוויאטקאווסקי איז תיכף ארעסטירט געווארען.

—0—

גנבות.

(סמ) פון פאבריקס-הויף אויף זאכאר-ניא 59 האבען גנבים ארויסגע'גנב'עט 2 קאסטען גארן און ווערט פון 624 זל. דער גארן געהערט צו וואלף שפינגעל. די גנבים האט מען נישט געכאפט.

— פון געשעפט „רעקארד" אויף פיעטריקאווער 229 האבען גנבים אויס-געהאקט א שויב און ארויסגע'גנב'עט פערשידענע ארטיקלען און ווערט פון עטליכע הונדערט זל. שפעטער האט א פאליציי פאטרול, וואס קאנטראלירט די אויטאס געפונען אין א אויטא די אלע גע'גנב'עטע זאכען. די פאסאזשירען פון אויטא דריי גנבים וואס זענען בעקאנט דער פאליציי זענען ארעסטירט געווארען. זייערע נעמען זענען: גראבניצקי, לעמאן און בערשעצקי.

אונבעגרעניצטער פערקויף פון בראנ-שפריט.

נייע פעראָרדנונג געהט אריין אין קראפט דעם 1. אפריל

(וו) ווי מיר דערוויסען זיך האט די לאדזשער פינאנץ-קאמער בעקומען א פעראָרדנונג פון פינאנץ-מיניסטער לויט וועלכער עס דארף אפגעשאפט ווערען קארטעל-סיסטעם ביים אפנעמען בראנ-שפרוט.

אויפגעמאהנטער וועקסעל-חוב, וואס איז דעפאנירט אין געריכט

קען צוטיילט ווערען אויך אנדערע בעלי-חובות

עס קומען אפט פאר סכסוכים וועגען אויפגעמאהנטע וועקסעל-חובות אויף א גע-ריכטליכען אופן. אין וועלכע פאלען גיט דאס געריכט ארויס דעם קרעדיטאר א אורטייל, וואס איז פערזעהן מיט א „רי-גאר." ביז אבער דער אורטייל ווערט קרעפטיג ווערט די צוואנגס-אויפגעמאהנ-טע סומע אריינגעטראגען אין דעפאזיט ביים געריכט. דא איז אבער פערהאן א פרינציפיעלע פראגע צו בעת דער אור-טייל ווערט רעכט-קרעפטיג דינט דעם קרעדיטאר דאס רעכט אפצונעהמען די סומע און עווענטועל די אנדערע בעלי-חובות, וואס האבען פאר דער צייט ארויסגעלעגט א ארעשט אויף דער דא-זיגער סומע קענען אויך האבען א חלק אין איהר. דער העכסטער געריכט האט אין דער פראגע ארויסגעטראגען א פרינ-ציפיעלען אורטייל, לויט וועלכען די אנ-דערע בעלי-חובות קענען פאדערן א טייל פון דער דאזיגער סומע.

—==—

נאכט-דיזשורען אין די אפטייקען.

היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען

אנטאניעוויטש, פאביאניצער 50; סאכא-לאנדזינסקי, פעטריקאווער 164; סאכא-לעוויטש, פושעיאוז 19; רעמביעלינסקי אנדזשעיא 26; זונדעלעוויטש, פעטרי-קאווער 25; קאספערקעוויטש, זגערזשער 54; טראוויצא, בושעשונצר 56.

קומט אקייגען מיט אייער שפענדע פאר די פסח-אקציע! „תומכי אורחים„

KUNEROL

ניִיראַנמירט־ריינע שפּייזע־פעטס פון כ׳ זקאָס־נים ווערט איסגעאַרבייט אונטער דער שטרענגער ריטועלער השגחה פון ה׳ בעצירקס־ראַבינער ש. עהרענפעלד פון מז סטערסבורג, וואָס עס ווערט אויך בעשטעטיגט דורך הרב אברהם צבי פערלמוטטער, ווארשע. „קונעראָל" ווערט דעריבער בעווג׳ ערס גערן געברויכט ביים צוגרייטען פסח־שפּייזען אפילו דורך מהדרין מן המהדרין.

לאָדזשער טאַגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט־אָן פון 6 ביז 7 אין אָוונד.

נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16, Skrz. poczt. 16 :אַדרעס

טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57. אַדמיניסטראַציע 47.

דער פּאָליטישער פּלאָנטער

פון וועלכען מ׳קען נישט אַרויס

א בלבול־המוחות. אַ פולשטענדיגע דעזאָריענטאַציע איז איצט איינגעטרעטען אין פּוילישען פּאָליטישען לעבען. פון איין זייט דער לאַנג־דויערענדער רעגירונגס־קריזיס, וואָס שלעפּט זיך שוין 34 טעג, פון דער צווייטער זייט דער געפּעפּערטער אַרטיקעל פון מאַרשאַל פּילסודסקי, וואָס האָט אויפגעטרייסעלט דאָס גאַנצע לאַנד, און איבער דעם אַלעם די שווערע און שלעכטע ווירטשאַפטליכע לאַגע, וואָס האָט שוין אין זיך פיל סימפּטאָמען פון אַנ׳ערנסטען קריזיס.

ווען מ׳לייענט אַדורך די אונצעהליגע אַרטיקלען אין דער פּוילישער פּרעסע וועגען פּאָליטישען און ווירטשאַפטליכען קריזיס; ווען מ׳לייענט אַדורך די פערשידענע קלאָגען, השערות און מיינונגען אויפ׳ן חשבון פון מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס אַרטיקעל; ענטשטעהט אין מח אַנ׳אמת׳ער כאָאָס, אַ פולשטענדיגער ווירוואַר, און עס עגבערט בלויז איין פראַגע: וואָס וועט ווייטער זיין?

די שטימונג אין לאַנד איז אַ נערוועזע, אַ צורייצטע. עס איז קענטיג, אַז אַלע האָבען פערלוירען דאָס גלייכגעוויכט, מ׳קען מעהר נישט בעהערשען די נערווען, און מ׳וואַרט מיט אונגעדולד און אויפרעגונג וואָס די נאָהענטסטע שעה וועט ברענגען, ווי אַזוי עס וועט זיך ענדיגען דאָס דאָזיגע געפעהרליכע שפּיל. די טעמפּעראַטור ביי די פּאָליטיקער האָט זיך אויך אַזוי פיל געהויבען, אַז קיין איינער וועט איצט נישט אומשטאַנד זיין צו בעצייכענען געניו און קלאָר אין וואָס עס בעשטעהט אייגענטליך דאָס דאָזיגע שפּיל.

לעצטער קאָסף, ענטשיידונג, די נאָהענטסטע טעג וועלען ברענגען אַ רויה איבעראַשונגען — אַט דאָס לייענט איהר אַראָפּ פון די שפּאַלטען פון דער אָפּאָזיציאָנעלער און פון דער רעגירונגס־טרייער פּרעסע. אָבער אין וואָס וועט בעשטעהן די דאָזיגע ענטשיידונג, צו וואָס שטרעבט מען אייגענטליך, דאָס וועט קיינער אויך זיכער נישט קענען זאָגען.

נעמט, למשל דעם „ראָבאָטניק", וועלכער רופט אויס פּאַטעטיש „די איצטיגע מושלים מוזען אוועקגעהן, כדי דאָס לאַנד זאָל נישט איבערלעבען קיין נייע אינערליכע אויפטרייסלונגען; זיי מוזען אוועקגעהן, כדי נישט צו טון נאָכמעהר עולות", פרעגט איהר זיך: און וואָס וועט שוין זיין, אַז זיי וועלען אוועקגעהן? ווער וועט דאַן איבערנעמען דעם מלוכה־רודער אין האַנד? די לינקע גרופּירונגען אַליין האָבען נישט קיין מעהרהייט אין סיים, מיט די רעכטע וועלען זיי באין־אופן נישט קענען געפונען קיין געמיינזאַם פּראָגראַם. מיט ב. ב. אויך נישט, טאָ וואו איז דער אויסוועג?

אָדער איהר לייענט די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" וועלכע אַפּעלירט צום מלוכה־פּרעזידענט, אַז לויט דער קאָנסטיטוציע און לויט דער שבועה, וואָס ער האָט אָפּגעגעבען, מוז ער איצט דעצידירען וועגען ווייטערדיגען גורל פון פּוילען. איהר לייענט דאָרט: „דאָס וואָרט האָט איצט דער מלוכה־פּרעזידענט! אויף זיין וואָרט וואַרט גאַנץ פּוילען". פערשטעהט איהר נישט, וואָס ווילען אייגענטליך די ענדעקעס, וואָס פערלאַנגען זיי פון מלוכה־פּרעזידענט? ער זאָל נישט נאָמינירען די געפּלאַנטע שוויטאַלסקי־רעגירונג, ווייל לויט איהר עטאַטיסטישען קורס, לויט איהר שאַרפער שטעלונג לגבי דעם סיים, וועט זי זיין געפעהרליך פאַר׳ן לאַנד? צי זאָל דער מלוכה־פּרעזידענט בילדען אַ רעגירונג פון די אָפּאָזיציאָנעלע פּאַרטייען? צי גאָר פונאַנדערלאָזען דעם סיים? וואָס איז דער קאָנקרעטער פּלאַן פון די ענדעקעס? וואו איז בכלל דער אויסוועג?

מיר זענען אַריינגעטרעטען אין אַ מאָדנער פערפּלאָנטערטער נעץ, פון וועלכער עס זעהט זיך נישט קיין אויסוועג. די דאָזיגע פערפּלאָנטערונג איז גאָרנישט קיין רעזולטאַט פון מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס אַרטיקעל, נאָר פון די פּאַקטישע פּאָליטישע מחות־פערהעלטענישען אין סיים. דער דערמאָנטער אַרטיקעל האָט נאָר בולט׳ער געמאַכט דעם פּלאָנטער.

אַלס בעסטע אילוסטראַציע פאַר דער מאָדנער לאַגע, אין וועלכער מיר געפינען זיך איצט, קען דינען דער לייט־אַרטיקעל פון ביז־איצט הונדערט־פּראָצענטיגען פּראָ־רעגירונגס־אָרגאַן, דער קראַקאווער „אילוסטראָוואַני קוריער". די דערמאָהנטע צייטונג טרעט שאַרף אַרויס געגען דער „אַלמעכטיגקייט פון דער מלוכה און דער שוואַכקייט פון דער רעגירונג". אין דעם דאָזיגען אַרטיקעל געפינען מיר אַ קלאָרע שטעלונג געגען דעם עטאַטיסטישען קורס, געגען בעגרעניצען די אינדיווידועלע פרייהייטען אויפ׳ן חשבון פון דער מלוכה, זי בעצייכענט דעם דאָזיגען קורס אַלס באָלשעוויזם.. זעלבסטפערשטענדליך, אַז דער פּלוצים׳דיגער, דערוויל נאָך טעהאַלטענער, ריקצוג פון „אילוסטראָוואַני קוריער" פון רעגירונגס־לאַגער איז אַ פּועל־יוצא פון די אַלץ מעהר איבער׳חזר׳נדע קלאַנגען, אַז מין. שוויטאַלסקי ווערט פּרעמיער־מיניסטער.

דער דאָזיגער ריקצוג בעשטעטיגט אָבער אויף נאָך אַ בולט׳ערען אופן, אַז מיר געפינען זיך אין אַ משונה׳דיגען פּלאָנטער, ווען אַלע „אונמעגליכקייטען זענען מעגליך". לאַנג קען אָבער, אַזאַ נישט געזונדער צושטאַנד נישט אָנהאַלטען, ווייל ער קען ווערען געפעהרליך.

בן־משה.

„יודען זאָלען זיך צופּאַסען צו די אַראַבישע אייגענשאַפטען".

ירושלים (י. ט. א.) די אַראַבישע צייטונג „אל־מוסטאַקים" האָט פערעפענטליכט אַנ׳אַרטיקעל „צו אונזערע יודישע ברידער", אין וועלכען די צייטונג ווענדעט זיך צו די יודען אין ארץ־ישראל, אַנשטאָט נאָכצוטון די טערקישע פערוואַלטונגס־מעטאָדען זאָלען זיי זיך בעסער צופּאַסען צו די ספּעציפישע אייגענשאַפטען פון דער אַראַבישער בעפעלקערונג. די צייטונג ווייזט אָן אויף דעם געמיינזאַמען מקור און ענליכקייט פון יודישען אַראַבישען כאַראַקטער, וואָס קאָן דינען לטובת דער יודיש־אַראַבישער פערשטענדיגונג.

יודישע נייעס.

41 תלמידים בעקומען רבנים־דיפּלאָמען אין דער „ישיבה פון רבי יצחק אלחנן" אין ניו־יאָרק

ניו־יאָרק, (יט"א) אין דעם נייעם פּראַכטפולען בנין פון דער „ישיבה פון רבי יצחק אלחנן" אין ניו־יאָרק איז פאָרגעקומען די פייערונג פון אַרויסגעבען די רבנים־דיפּלאָמען די 41 תלמידים, וועלכע האָבען איצט געענדיגט די ישיבה. גלייכצייטיג זענען אויך אַרויסגעגעבען געוואָרען 40 לעהרער־דיפּלאָמען.

דער פּאָרזיצער פון בעלגישען סענאַט ענטציקט אין די יודישע דערגרייכונגען אין ארץ־ישראל.

ירושלים, (יט"א) דער פּאָרזיצער פון בעלגישען סענאַט ה׳ שאַרל מאַניעט, וועלכער וויילט איצט אין ארץ־ישראל, האָט אין אַ פּריוואַטען געשפּרעך זיך אַרויסגעזאָגט מיט גרויס ענטוזיאַזם וועגען די יודישע דערגרייכונגען אין ארץ־ישראל. ה׳ מאַניעט האָט ערקלערט, אַז דאָס וואָס ער האָט געזעהן אין ארץ־ישראל שטייגט איבער אַלע זיינע ערוואַרטונגען. זיינער צייט האָט ער זיך געוואָקעלט אָנצונעמען דעם פּאָרזיץ פון בעלגישען „פּראָ־פּאַלעסטינא־קאָמיטעט" נאָר זיין בעזוך אין ארץ־ישראל וועט ער שוין אין זיינע ערשטע רעדעס אין סענאַט אָפּגעבען זיינע איינדרוקען פון דער ארץ־ישראל־רייזע און וועט אויך מוטיוויען וועגען זי דאָס בעלגישע אויסערן־מיניסטעריום. ה׳ מאַניעט האָט פּערזענליך ערקלערט, דאָס ער וועט בעאיינפלוסען די בעלגישע קאַפּיטאַליסטען צו אינוועסטירען זייערע קאַפּיטאַלען אין ארץ־ישראל.

אַמפּולסטען דעם יודישען פּאַרשרוט אין ארץ־ישראל אין תל־אביב, וואָס איז אויסגעוואַקסען אין אַ מאָדערנע שטאָט. די קאָלאָניע רחובות זעהט אויס ווי אַ פּאַטפּאָניערע און קען דינען אַלס ביישפּיל פאַר דער פראַנצויזישע און בעלגישע דערפער.

דיקטאַטור אין פּאַרלאַמענט

וואָס עס שרייבט אַ זשענעווער צייטונג וועגען דער אינערליכער לאַגע אין פּוילען.

אין „זשורנאַל דע זשענעוו" איז אָפּגעדרוקט אַנ׳אַרטיקעל „דיקטאַטור און פּאַרלאַמענט" פונ׳ם בעוואוסטען פּובליציסט ווילים מאַרטין.

דער אַרטיקעל איז אינגאַנצען געווידמעט דער אינערליכער סיטואַציע אין פּוילען. פּוילען — שרייבט מאַרטין — האָט אַ רעגירונגס־סיסטעם, וואָס האָט נישט קיין שום גלייכען אין גאַנץ אייראָפּע. זייט די מאַי־איבערקערעניש אין יאָהר 1926 שטעהט אין דער שפּיץ פון פּוילען אַ דיקטאַטאָר. קיין שום זאַך ווערט נישט געטון אָהן דער בעפעהל, אָדער אָהן דער ערלויבניש פון מאַרשאַל פּילסודסקי. נאָר מיט איהם אַליין רעכענט מען זיך אין די מיליטערישע קרייזען, ער אַליין עקזיסטירט אין דער רעגירונג, ער איינער אַליין איז דער הערשער אין לאַנד און אויסער איהם עקזיסטירט גאָר נישט. עס איז כמעט נישטאָ נאָך אַזאַ לאַנד אויף דער וועלט, וואו דער פּערזענען־סיסטעם זאָל האָבען דערגרייכט. נישט קוקענדיג אָבער דערויף איז אָבער די דאָזיגע דיקטאַטור געבליבען אַלס פּאַרלאַמענטאַרישער סיסטעם. אין דער קאָנסטיטוציע זענען נישט אַריינגעקומען קיין שום ענדערונגען. די וואַהלען זענען פּאָרגעקומען גאַנץ נאָרמאַל און האָבען אַפילו נישט געבראַכט קיין מערהייט פאַר דער רעגירונג. דער מאַרשאַל האָט איינס נאָכ׳ן צווייטען אָפּגעוואָרפען, מיט אַנ׳אויפנאַהם פון אַ גאַנץ קורצער צייט, אַלע הויכע מלוכה־אַמטען.

ער האָט נישט געוואָלט אָננעמען דעם אַמט פון מלוכה־פּרעזידענט און נישט געוואָלט ווערען קיין פּרעמיער־מיניסטער.

דער דאָזיגער מיש־מאַש פון דיקטאַטור און פּאַרלאַמענטאַריזם, דער דאָזיגער פּירוד צווישען דער ווירקליכקייט און דער שיינבאַרקייט איז אַ פעסט־אויסגעהאַמערטע קאָנצעפּציע. מאַרשאַל פּילסודסקי קען גוט זיין לאַנד.

נישט קוקענדיג אויף די פערשידענע און אין פּלוג גאַנץ בעגרינדעטע פאַראויסזעהונגען האָט איהם אָדער די געשיכטע יעדעס מאָל געגעבען גערעכט. און אויך איצט וועט זיין דאָס זעלבע. מען דאַרף אָבער מודה זיין, אַז אַזאַ רעגירונגס־סיסטעם שטעלט מיט זיך פאָר געוואַלדיגע שוועריגקייטען פאַר דער רעגירונג, וואָס ווערט דורך איהר פּאַראַליזירט, און פאַר׳ן פּאַרלאַמענט, וואָס ווערט דערנידעריגט און פאַר׳ן פּאָלק, וואָס ער בעוואונדערט.

דער סיסטעם פון מאַרשאַל פּילסודסקי האָט געגעבען איניגע רעזולטאַטען אָבער אין אַ פיל קלענערער מאָס, ווי עס איז ערוואַרט געוואָרען.

אַנווייזענדיג, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי האָט לעצטענ׳ס געשטרעבט איינצופּיהרען אַ פּאַרלאַמענטאַרישע רעגירונג, געהט דאַן דער מחבר איבער צום ענין טשעכאָוויטש.

אַלע זענען מודה — שרייבט ווייטער דער מחבר פון אַרטיקעל, אַז ה׳ טשעכאָוויטש איז געווען אַנ׳אויסגעצייכענטער פינאַנץ־מיניסטער, כמעט דער בעסטער, וואָס פּוילען האָט ביז איצט פערמאָגט. קיינער האָט איהם נישט פאָרגעוואָרפען קיין מיסברויכען. זיין פּערזענליכע ריינקייט און ערליכקייט איז פון אַלעמען אָנערקענט געוואָרען. אַלזאָ אין וואָס איינגענטליך בעשולדיגט איהם דער סיים? — אין אַ טעכנישען פעהלער. געוויס דאַרף אַ מיניסטער קודם כל אַכטונג געבען נישט איבערצושטרייטען די ראַהמען פון בודזשעט, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען דורכ׳ן פּאַרלאַמענט. געוויס איז דאָס אַ זעהר וויכטיגער אַרגומענט, אָבער פון דער צווייטער זייט ווייס דאָך יעדער גאַנץ גוט, אַז טשעכאָוויטש איז נישט געווען סתם אַזוי אַ מיניסטער, נאָר קודם כל אַ מיניסטער פון מאַרשאַל פּילסודסקי׳ס אַ מיטאַרבייטער. ער איז נישט געווען קיין מיניסטער אין דעם געוועהנליכען זין פונ׳ם וואָרט, נאָר אַ לייטער פון אַ רעסאָרט.

אין יאָהר 1927, ווען ס׳האָט געהערשט די שטרענגסטע דיקטאַטור האָט ער נישט געקאָנט אויסגעבען קיין איין זלאָטי מער אָהן דער הסכמה פון מאַרשאַל.

מאַרשאַל פּילסודסקי האָט דאָס טאַקע אַזוי גוט פערשטאַנען, אַז ער האָט געמוזט גאַנץ שאַרף אויף דעם רעאַגירען אין איינעם פון זיינע לעצטע אַרטיקלען. (דאָס זונטאָג־אַרטיקעל אין דער סאַנאַציע פּרעסע. די רעד.) דער מאַרשאַל האָט נאָך אַמאָל פאָרגעוואָרפען דעם סיים, אַז ער פיהרט אַנ׳אונפּראָדוקטיווע אַרבייט און ברענגט נעגאַטיווע רעזולטאַטען אַנשטאָט וואָס ער האָט זיך בעדאַרפט בעסער פערנעמען מיטצואַרבייטען מיט דער רעגירונג אין דער פּראַקטישער אַרבייט, וואָס ברענגט יאָ רעזולטאַטען.

איבערגעהענדיג צום סוף וועגען דער בעפאָרשטעהענדער דעמיסיע פון פּרעמיער באַרטעל, זאָגט זיך דער מחבר אַרויס, אַז דער מאַרשאַל איז איצט גענייגט אַליין איבערצונעמען די פיהרונג פון דער מלוכה אין די אייגענע הענד, כדי פּערזענליך צו ליקווידירען דעם ענין טשעכאָוויטש, וועלכען ער האַלט מיט רעכט פאַר זיינס אַ אייגענעם פּערזענליכען ענין.

און אויב אַזוי איז אין דער ווירקליכקייט—פּערענדיגט מאַרטין זיין אַרטיקעל, האָט דער סיים נאָר מ׳טגעהאָלפען דערצו, אַז די דיקטאַטור וואָס איז שוין לעצטענס שוואַכער געוואָרען זאָל נאָך מעהר פערטיפט ווערען און פעסטער איינציהען דעם קנוט, וואָס איז לעצטענס שוין געווען אַביסעל לויזער.

נ. ס.

—()—

מערקווירדיגע אויסשטעלונג פון ביוראָ־מכשירים

די מעכאַניזאַציע פון ביוראָ. — מאַשינען אַלס גייסטיגע אַרבייטער. — בוכאַלטאַרז איז שעכטעלעך פון פעדערן. — מאַסען־קאָרעספּאָנדענץ.

(אַ בריף פון דאַנציג).

דער קאַמף פון דער מאַשין מיט מענש איז שוין אַנ׳אַלטער. און היינט צו טאָג קאָן מען גאַנץ דרייסט זאָגען, אַז די מאַשין האָט אָפּגעהאַלטען אַ נצחון אויף אַלע פראָנטען. אומעטום אויף אַלע געביטען האָט די אייזערנע מאַשין אַרויסגעשטופּט די אַרבייט פון די מענשליכע הענד. אין דער טעקסטיל־אינדוסטריע און אין די אייזען־גיסערייען, אין די קויהלען־מינעס און אין די שר פט־דרוקערייען, אין דער האָלץ־אינדוסטריע און ביי דער דאַך־אַרבייט — אומעטום האָט די מאַשין אַרויסגעשטופּט די מענשליכע אַרבייט און צוגעשטעלט נייע מחנות מענשען אין דער גרויסער אַרמעע פון די אַרבייטסלאָזע.

איין געביט איז אָבער ביז איצט געבליבען אונבעריהרבאַר פאַר דעם שטאָלענעם גולם. דאָ, וואו מען האָט געמוזט אָנקומען נישט צו דער פיזישער קראַפט נאָר צו דעם גייסט און אינטעליגענץ פונ׳ם מענשען, איז די מאַשין געווען הילפלאָז. דאָ האָט נאָך ביז היינט צו טאָג געקעניגט דער מענש. און עס האָט זיך געקענט דאַכטען, אַז אייביג וועט שוין אַזוי זיין, אַז דאָ ווי עס האַנדעלט זיך אין פערשטאַנד וועט די מאַשין קיינמאָל נישט האָבען קיין שליטה איבער׳ן מענש.

די איצטיגע אויסשטעלונג פון די נייעסטע ביוראָ און קאַנצעלאַריע־מכשירים אין דאַנציג ווייזט אָבער אָן דערויף, אַז אויך דאָ האָבען מיר שוין גאַנץ בקרוב צו ערוואַרטען אַ רעוואָלוציע.

דער גרויסער און הערליכער זאַל פון דער אויסשטעלונג איז איבערפולט מיט פערשידענע עקספּאָדירטע און איבערגעניקעלטע, גלאַנציג־פּאָלירטע, צאַצקעלעך מיט מעשענע קנעפּלעך, צאָהן־רעדלעך און גאַנץ פיין־אויסגעאַקטע שרייבעלעך און שרייפלעך.

קוקט איהר זיך אָבער בעסער אין זיי איין, זעהט איהר אָבער, אַז דאָס איז נישט סתם אַזוי קיין שפּילצייג פאַר קינדער נאָר גאַנץ פיינע טעכנישע אויפטועכצען און ערפינדונגען, וואָס וועלען אַרויסרופען אַ גאַנצע איבערקעהרעניש אין קאַנטאָר פון דער פאַבריק און אין דער קאַנצעלאַריע פון דער מלוכה־אַדמיניסטראַציע, אין ביוראָ פון דער האַנדעלס־פירמע און אין די אָפּטיילונגען פונ׳ם פּאָסט־אַמט און אומעטום ווי מען האָט ביז איצט בעדאַרפט האָבען דעם זאַפט פונ׳ם מענשליכען מוח און וואו מען האָט נאָר בעדאַרפט צולעגען אַ קאָמפּעטענטען פערשטאַנד.

אַט אין אַזאַ ביוראָ, וואָס וועט זיין פערזעהען מיט די דאָזיגע נייעסטע ערפינדונגען, וואָס ווערען איצט דעמאָנסטרירט אויף דער דאָזיגער אויסשטעלונג וועט מען אַלץ זעלטענער און זעלטענער הערען די גוט־בעקאַנטע אויטאָריטעטיווע און בעפעהלערישע שטים פונ׳ם דירעקטאָר. דאָס הייסט נישט, אַז דער דירעקטאָר איז אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען און אַראָפּ פון דער אַרענע. זיינע בעפעהלען געהען איצט צו די מאַשין־שרייבערינס דורכ׳ן פּאַרלאַפאָן, דורך וועלכען ער דיקטירט זיינע בריף. דער דאָזיגער פאָנאָגראַפישער אַפּאַראַט שטופּט אַרויס פונ׳ם ביוראָ די גרויסע צאָהל סעקרעטאַרען, וואָס האָבען געשפּילט די ראָל פון פערמיטלער צווישען דער דירעקציע און דעם נידעריגערן פּערסאָנאַל. דער דירעקטאָר קאָן היינט אָפּגעבען זיינע בעפעהלען אין פּאַרלאַפאָן צו יעדער צייט, אַפילו ווען ער קומט שפּעט ביי נאַכט אַהיים פון אַ מאָל אָדער פון טעאַטער. דער דירעקטאָר קאָן זיך שפּעטער גאַנץ רוהיג לעגען שלאָפען. זיין פּינקטליכער פּאַרלאַפאָן וועט שוין צומאָרגענס אינדערפריה גאַנץ גענוי איבערגעבען זיינע בעפעהלען די געהאָרכזאַמע מאַשין־שרייבערין, וועלכע וועט אַלץ, מיט דער געוויינסטער פּינקטליכקייט, נישט פערפעהלענדיג קיין וואָרט, איבערשרייבען אויפ׳ן פּאַפּיר. די שרייב־מאַשין אַליין איז אויך אַ גאַנץ אַנדערע ווי מיר זענען געווען געוואוינט צו זעהן ביז איצט. דער לעצטער מאָדעל פון דער שרייב־מאַשין איז אינגאַנצען אַ שטומע כלי. זי סוקעט נישט און רוישט נישט, מען הערט נישט דאָס קלאַפּען פון די קלאַווישען אויפ׳ן פּאַפּיר. שטיל און אָהן געררויש זיצט די מאַשין־שרייבערין איבער דער מאַשין און בעוועגט מיט אַ געוואַלדיגער שנעליגקייט איהרע פינגער און די קלאַווישען צוטאַנצען זיך אָהן סוקעריי איבער דעם פּאַפּיר. אָבער דאָס דאָזיגע שטומע שרייב־מאַשינדעל קאָן אָפּקלאַפּען אַ 50—60 קאָפּיעס אויף איינמאָל. די דאָזיגע כלי איז פערבינדען מיט אַ רעיען־אַפּאַראַטעל און מיט ספּעציעלע קלאַווישען וואָס זענען אַזוי אויסגעפּאַריקט, אַז מען זאָל מיט זיי קאָנען שרייבען אַלע אַרט פּאָזיציעס אויף די בלעטער פון דער בוכפיהרונג.

אין דער גרויטער ביוראָ, וואו עס אַרבייטען עטליכע צענדליג שרייב־מאַשינען געפינט זיך אַ קליין, נישט אַנזעהעוודיג, עלעקטריש מאָטאָרל, וואָס פערטרעט די אַרבייט פון די צעהנדליגער מאַשין־שרייבערינס. אין דער גאַנצער ביוראָ געפינט זיך נאָר איין פּריילין, וואָס שטעלט אָפּ אָדער זעצט אין בעוועגונג די אָדער יענע שרייב־מאַשין, דאָס ווייטערדיגע טוט שוין די שרייב־מאַשין.

די מעכאַניזירטע ביוראָ האָט פאַר׳ן אונטערנעמער געעפענט אַזעלכע פערספּעקטיוון

(ענדע—זייט 6)

אַ פּראָקוראָר—אַנ׳אַנטיסעמיט.

מאָסקווא, (יט"א) אַנ׳אויסערגעוועהנליכער פאַל פון אַנטיסעמיטיזם איז פאָרגעקומען אין מאָסקווער געריכט, ביים פּראָצעס פון איינעם סמירנאָוו, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען פאַר כוליגאַנישען אַנטיסעמיטיזם. סמירנאָוו איז בעשולדיגט געוואָרען אין בעליידיגען און אַפילו שלאָגען זיין שכנה, בעקאַווע סקאַיאַ, אַ יודישע פרוי, דערפאַר, וואָס זי האָט זיך ענטזאָגט איהם באָרגען 50 קאָפּיקעס. אַ רייהע עדות האָבען אין גערילט ערקלערט, אַז סמירנאָוו איז אַנ׳אַנטיסעמיט און אַז ער האָט די יודישע פרוי אָנגערופען „זשידאָווקא".

צום שלוס פון פּראָצעס האָט זיך אויפגעשטעלט דער געזעלשאַפטליכער בעשולדיגער סאַיעוויץ און ערקלערט, אַז ער זאָגט זיך אָפּ פון דער בעשולדיגונג ווייל ער זעהט נישט, אַז סמירנאָוו זאָל האָבען בענאַנגען עפּעס שרעקליכעס, „אנצורופען עמיצען זשידאָווקא איז נאָך קען אַנטיסעמיטיזם".

אין געריכט איז געוואָרען אַ טומל. דער ריכטער האָט ערקלערט, אַז ער האַלט סאַיעוויצענ׳ס ווערטער פאַר נישט דערלאָזבאַר, ווייל דאָס וואָלט געהייסען אַ סאַנקציאָנירונג פון אַנטיסעמיטיזם, וועגען וואָס די סאָוויעטען־מאַכט פיהרט אַ קאַמף.

—0—

לאדזער כראניק.

רעגיסטראציע פון די „פרעמדע"

היינט דארפען זיך צושטעלען צו דער רעגיסטראציע אין לאקאל פון דער שטאָט-סטאַראָסטווא אויף קיליַנסקי 152 אלע „פרעמדע", וואָס וואוינען אין לאדז און וועמענס פאמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט דער לויטער C.

מארגען דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע די פרעמדע וואָס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אָן מיט: Cz. Ch.

די וואָס קומען צו דער רעגיסטראציע מוזען מיטברענגען א פאס, און וועלכע עס איז אנגעגעבען זייער מליכה-אנגע-הערינקייט און 2 פאטאגראפיעס.

צו וואס א גרויזאמער פאטער טרייבט זיין זוהן

טראגעדיע פון א יונגען יתום, א קרבן פון זיין שטיפמאמע און זיין שלעכטען פאטער.

(ג) אין דער קאנצעלאריע פון וויאבי-גאט איז נעכטען געקומען א 17-יעהרי-גער יונגערמאן הערשעל ב., וועלכער האָט דעם דיזשורירענדען רב דערצעהלט פאלגענדע זעהר טרויעריגע געשיכטע:

— איך בין א זוהן פון פערמעגליכע עלטערן. מיין פאטער ב., וועלכער וואוינט אויף וואולטשאנסקא-גאס איז א סוחר. פון מיינע יונגסטע יאהרען אן איז מיר בעשעהרט איבערצולעבען שווערע מא-מענטען צוליב די מחלוקות, וואָס פלעגען זיך אפשפילען צווישען מיין פאטער און מוטער, וועלכע האבען זיך לסוף געג'ט און מיין טאטע האָט חתונה-גע-האט פאר א צווייטע פרוי, וועלכע איז פיל יונגער פון איהם.

נאטירליך, אז די שטיפמוטער האָט מיך פון דער ערשטער מינוט אן גע-פייניגט. איך האָב געליטען און געקריצט מיט די ציינער אין גרויסע צרות ביז מיין 15-טען לעבענס-יאהר. דער שטיפמאמע'ס מיטלען מיך ארויסצוטרייבען פון דער היים האָט ענדליך געהאט א פעולה אויף ביי מיין טאטען, און איך בין, זייענדיג א שילער ארויסגעווארפען געווארען אויף דער גאס.

אין מיין ביטערער, הילפלאזער לאגע האָט זיך אפגעזוכט מיינער א פעטער, א בעזיצער פון א מאנופאקטור-געשעפט. ער האָט מיך צוגענומען צו זיך און איך האָב ביי איהם גענומען ארבייטען אלס אנגעשטעלטער.

מיין פעטער איז אָבער בעשעהרט גע-ווארען צו זיין א קרבן פון לעצטען קרי-זיס און איך האָב אזוי ארום אנגעוואוי-רען די מיטלען צום לעבען.

בלייבענדיג אויפ'ן ברוק בין איך אַ ריינגעפאלען אין נעץ פון שלעכטע קא-לעגען און האָב אנגעהויבען... גנב'נען. כ'האָב גע'גנב'עט אין געשעפטען, אויף די מערק, פון די פויערישע וועגענער ביז מ'האָט מיך ענדליך געכאפט און דאָס געריכט פאר מינדעריעהריגע האָט מיך פער'משפט אויף 8 חדשים אויסבע-סערונגס-הויז מיט עטליכע חדשים צוריק בין איך בעפרייט געווארען און געוואָלט זיך צוריק דערנעהנטערן צום טאטענ'ס הויז, אינדערהיים האָט מען מיך אָבער בעגעגענט מיט זידלערייען און קלעפּ. די לאגע איז פאר מיר געווארען, אונ-ערטרעגליך. ווידער געהן גנב'ענען האָב איך נישט געוואָלט. איך האָב נישט גע-פינען קיין אנדער אויסוועג, ווי צו בע-געהן זעלבסטמארד.

מיין שרעקליכען שריט האָב איך דורכ-געפיהרט. איך האָב זיך גע'סמ'ט אויף די טרעפּ פון טאטענ'ס הויז. אז דער פאטער האָט זיך דערוואוסט, איז ער ארויסגעקומען און אנשטאט מיך צו ראטעווען גענומען מיך שטויסען מיט די פיס.

דער אונגליקליכער האָט געוויזען זיין קערפער, וואָס איז פול מיט וואונדען, דער גרויזאמער פאטער וויל איהם אָבער ווייטער נישט ארייַנלאזען אין שטוב.

ער האָט שוין דעם פאטער גערופען צו א רב, אָבער דער פאטער האָט נישט געוואָלט קומען, ער האָט שוין געבעטען א סך מענשען, זיי זאלען זיך אריינמי-שען אין דעם ענין, אָבער דעם טיראַ-נישען פאטער ריהרט עס נישט...

הערשעל ב. איז פערצווייפעלט. ער געהט ארום אפגעריסען, אפגעשליסען און וויל ווערען א מענשען מיט לייטען גלייך און אויסלערנען זיך א מלאכה, כדי צו-לעבען עהרליך.

דער ראבינאט האָט צוגעזאגט אנצו-ווענדען אלע מיטלען, צו צווינגען דעם פאטער, ער זאל האבען איינזעהן אויף זיין קינד, וואָס ער קען נישט אפ-לייקענען...

—0—

5 יאהר שווערע תפיסה פאר א מארד

(§) ווי מיר האבען בשעתו מיטגע-טיילט זענען דעם 11-טען יאנואר ד. י. ארום 7 אווענד אריינגעקומען אין דער וואוינונג פון שטראצענבעכער אויף קא-מיננא 20 דריי אונבעקאנטע פערשוי-נען בעטענדיג ארטור שטראצענבעכער'ן ער זאל מיט זיי ארויסגעהן אין קארי-דאר ווייל זיי דארפען מיט איהם האבען א פערטרויליכען געשפרעך. ווי באלד אָבער שטראצענבעכער איז מיט די אונ-בעקאנטע ארויס אין קארידאר האבען זיי זיך געווארפען אויף איהם מיט מע-סערס און האבען איהם שרעקליך צע-הרג'עט ארויסשלעפענדיג איהם א צע-הרגעטען אויף דער גאס, וואו זיי הא-בען איהם כסדר געשלאגען.

ערשט אויף די געוואלדען פון זיין פרוי און אנדערע מענשען האבען די אנפאלער זייער קרבן אפגעלאזט. פאגא-טאוויע האָט איהם דערויף אין א בע-וואוסטלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל וואו ער האָט צוריקגעקריגען דאָס בעוואוסטזיין און ערקלעהרט, אז די אנפאלער הייסען: אסקאר מילער, אדאלף שמידט און יוזעף לוקאשעוויטש. שפעטער איז דער בעפאלענער געשטאָר-בען אין שפיטאל. אלע דריי חברה-לייט זענען ארעסטירט געווארען און נעכטען זענען זיי געשטאנען פאר'ן קרייז-גע-ריכט. דאָס געריכט האָט פער'משפט דעם הויפט-שולדיגען דעם 36-יעהריגען אס-קאר מילער צו 5 יאהר שווערע תפיסה, דאנעגען די איבריגע זענען צוליב מאנ-געל אין בעווייזען בעפרייט געווארען.

עקזאמענס פאר סוחרים פון כעמישע ארטיקלען

(§) עס איז אויסגעארבייט געווארען א אוסטאוו וועגען האנדעל מיט כעמישע ארטיקלען און עס זענען אויך אויסגע-ארבייט געווארען עקזאמענס כללים, לויט וועלכע אלע בעזיצער פון אפטייק-סקלאדען, זייף-פאבריקען, דראָגעריען, פארבען סקלאדען, סיי ערד פארבען סיי כעמישע פארבען, סקלאדען בעזיצער פון מינעראל-אייל, פערפומען און מעדיצינא-כעמישע ארטיקלען, וועלען דאר-פען דורכמאכען.

וועגען זעלבסטמארד אין האטעל „קלוקאס"

(וו) נעכטען ביינאכט האָט זיך אין האטעל „קלוקאס" ציגעל גאס 64 פער'-סמ'ט מיט יאדינע דער באהן-ארבייטער סטאניסלאוו קארוואלינסקי. די האטעל דינער האבען געהערט די קרעכצען, וואָס האבען זיך געטראָגען פון האטעל-צימער וואו דער זעלבסטמערדער האָט זיך גע-פונען און האבען אויפגעבראָכען די טיר, וואו זיי האבען דעם זעלבסטמערדער גע-פונען אין א גסיסה-צושטאנד. דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע דאקטאר האָט שוין פעסטגעשטעלט דעם טויט.

דער ראמאן פון א לאדזער גרויס-אינדוסטריעלער מיט א דייטשער ארטיסטקע פאר'ן קרייז-געריכט

(וו) דעם 5 אפריל ד. י. האָט דאָס לאדזער קרייז-געריכט בעטראַכט דעם פראצעס פון לינא העפ געגען דעם גרויס-סען סעניאר קאראל שייבלער צו בעצאה-לען איהר 17,250 דייטשע מארק. די געשיכטע דערפון איז פאלגענדע: קאראל שייבלער האָט זיך בעקענט מיט לינא העפּ, א דייטשע ארטיסטקע, מיט עט-ליכע יאהר צוריק אין בערלין און ער האָט זי צוגענומען אלס זיין סעקרעטע-מארקע. פערשטעהט זיך, אז די ארטיסט-קע האָט זיך געמאכט א פיינעם מואלעט ווי עס פאסט פאר א סעקרעטמארקע פון אזא געלד-פאטענטאט ווי שייבלער. זי האָט גענומען אויף בארג א טייערען פוּ-מער, קליידער און אנדערע מואלעט זא-כען זייענדיג זיכער, אז שייבלער וועט שוין דאָס אלץ בעצאהלען. אין א געוויי-סען טאג איז אָבער שייבלער אוועקגע-פאָהרען פון בערלין און די ארטיסטקע האָט נישט געהאט צו בעצאהלען דעם חוב. אנצט פאָדערט זי זיך פון שייבלער'ן די אויבענגערמאהנטע סומע.

דאָס קרייז-געריכט האָט דעם פראצעס מבטל געמאכט ווייל ער געהער נישט צו זיין קאמפעטענץ און די ארטיסטקע וועט דארפען מאכען די אנקלאגע אין א אנדער געריכט. וואָס וועט זי אבער נים קאסטען פיל ווייל זי געניסט פון א ארימקייטס-צייגניש.

יודיש טעאטער אין זאל פילהארמאניע — נארוטאוויטש 20 —

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאמפאניעץ

אנשעל שאר'ס אמעריק. יודיש טעאטער

קומט בעגריסען אונזער גרויסן גאסט די בערימטע אמעריק. קינסטלערין

דארא ווייסמאן

פרייטאג, ד. 12. שבת, ד. 13. 9 אוו. 2 פארשטעלונגען פאר 1 בילעט

דארא ווייסמאן וועט אויפטרעטען צום ערשטן מאל אלס סאָפיא אין

1) די

נאכט-פייגעלאר

לעבענס-בילד אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ רעזשי: א. שאר.

2) נאך דער פיעסע נאכט-פייגעלעך וועט דארא ווייסמאן שפילן צום 1. מאל אלס די

שיכור'יזע

טראגי-קאמעדיע אין 1 אקט ספעציעל פאר דארא ווייסמאן פון אנשעל שאר

שבת, 4 נאכמ., מאנטאג, ד. 15-טן 9 אווענד צו פאפולערע פרייזען

די שלאנג אין גן-עדן

אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ.

זונטאג, ד. 14-טן 9 אווענד דארא ווייסמאן אין איהר שלאגער

ווייב און געליבטע

די הכנסה געהט לטובת דער נאכט-פאגאטאוויע „לינת הצדק"

אין אלע פיעסען נעמען אנטייל לויט א. ב. פרויען: בעזמאן, באריסאָווא מאכאראָווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענ-בערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי. ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש. ראקאוו.

אדמיניסט.—מ. ארנוואלד. מוזיקאלישע לייט.: ל. זעלמאן.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פילהארמאניע.

אנאנס: פרייטאג, ד. 19. אפריל געהט דארא וויים-מאנ'ס לעצטע פרעמיערע פאר איהר אפ-רייזע קיין אמעריקא די גרעסטע אמעריק. אפערעטע מיט 28 נומערן געזאנג אנאנס:

זייז יודיש מיידעל

יודישער קאנגרעס פאר פרויען-שוץ

ווי עס טיילט אונז מיט דער לאדזער פרויען-שוץ-פעראיין וועט פון 4 ביז'ן 6 יוני ד. י. פארקומען אין האמבורג א אלוועלטליכער יודישער פרויען-שוץ קאנ-גרעס. אין קאנגרעס וועלען אנטייל נע-מען פעראיינען פון 20 לענדער.

צווישען א רייה אנדערע סאציאלע און ערציהונגס-פראגען שטעהען אויך אויפ'ן סדר היום די פראגען וועגען דער יודי-שער אגענץ א. א.

דער לאדזער פרויען-שוץ פעראיין דע-לעגירט אויפ'ן קאנגרעס זיינע פארשט[…] הער.

CYRK Empire-Medrano HAGENBECK דאמבראָווסקיפלאַץ

היינט מאנטאג, 1 פארשטעלו[ng] 8,15 אוו. אין דער פארשטעלונג נ[…] אנטייל גרופעס ים חיות, טיגערס, לייב[…] אויסערדעם: פליהענדע מענש[…] און דער גאנצער פראגראם פון אטר[…] ציעס. 4 מאשטען—6000 פלעצ[…]

שטיצט די פסח-אקציע פון תומכי אורחים

„טיטשעלע, גיב געלט"...

(משעקאווער עפיזאד פון ר' משה מאנטאפיארע'ס נסיעה איבער פוילען און ליטע.

עס איז נאך ביז היינט נישט אויפ-געקלערט געווארען, וואָס עס האָט בע-וואויגען דעם שר מאנטעפיארע צו מא-כען אנ'אומווענ מיט זיין נסיעה קיין פעטערבורג און דער שטול... דורך קור-לאנד און ליפלאנד, דעמאלט געגענדען מענגינ-בעזעצטע מיט יודישער בעפעל-קערונג על-פי שכל האָט ער פריהער בע-דארפט בעזוכען די הויפט-יודישע קהלות ווארשא און ווילנא, כדי זיך פריהער צו איבערצייגען וועגען דעם מצב פון די רוי-סישע און פוילישע יודען און זיך בע-ווארענען מיט ריכטיגע ידיעות. זיין זאך שטעלען פאר די רוסישע מיניסטארען, כדי פעסטצושטעלען די אלע אויסגע-בענטע בלבולים אויף יודען. עס איז פאקט מיט אויפגעוויזען געווארען. אז ערשט אויף מאנטעפיארע'ס צוריקרייזע פון פע-טערבורג קיין ווילנא, האָט ער בעקו-מען א ריכטיגע פארשטעלונג פון דעם כאראקטער פון די רוסישע יודען און זייער מאראלישען, עקאנאמישען און פאליטישען מצב. אזוי, ווערט געבראכט אין דער בראשור „האורת", — וואָס האָט ארויסגעגעבען בשעתו ד"מ גינז-בורג לכבוד דעם אנקומען פון מאנטע-פיארע אין ווילנא — אז ערשט אין ווילנא האָט מאנטעפיארע פארגעלעגט פאר די פארשטעהער פון די יודישע קהלות די אלע טענות און פארוואורפען, וואָס ער האָט געהערט אין די „הויכע ספע-רען" וועגען יודען און האָט בעת מ'עשה נישט געפונען צו געבען אויף זיי קיין ענטפער...

מאנטעפיארע'ס בעגלייטער ד"ר לעווי האָט פערגאטירט און זיין בריעל און האָט פארגעלייגט פאר די נכבדים פון ווילנא די אלע שאלות און טענות, וואָס די שרים און פעטערבורג האבען ארויס-געשטעלט געגען יודען, כדי זיי זאלען קענען אויף אלץ פערענטפערן, און ביי דער געלעגענהייט פון א צווייטער נסיעה קיין פעטערבורג זאל זיי געגעבען ווע-רען די מעגליכקייט אראפצוואַרפען די בעשולדיגונגען און פארוואורפען פון דער רוסישער רעגירונג.

דאָס ווייזט, אז די ערשטע נסיעה פון משה מאנטעפיארע קיין רוסלאנד איז געווען נאר א הקדמה צו זיין גרויסען צול פון שתדלנות און ממליץ טוב זיין אויף יודען און אפשר איז דאָס געווען זיין כונה, וואָס ער איז געפאָהרען פרי-הער גראד קיין פעטערבורג, אייידער ער האָט זיך נאך געזעהן מיט די פארשטיי-הער פון די גרויסע יודישע קהלות, כדי נישט צו צוהען אויף זיך א חשד, אז ער האָט בעקומען א השפעה פון די רוסישע יודען און כדי זיינע רייד און שתדלנות זאלען זיין מעהר אנגענומען ביי דער ממשלה. אָבער, ווען מאנטעפיארע איז געקומען צוריק פון פעטערבורג און ווען ער איז געווען אין ווארשא, האָט ער דע-מאלט בעקומען א וואונק פון „אויבען", אז נים אזוי גיך וועט ער אנגענומען ווערען א צווייטען מאל פאר א יודישען מליץ...

וועגען זיין נסיעה קיין פעטערבורג איז שוין א סך געשריבען געווארען, נאר איינינגע גאמיצען און עפיזאדען פון זיין נסיעה, וואָס האָט א גרויסע און וויכ-טיגע בעדייטונג פאר די געשיכטע פון יודען אין רוסלאנד גיבען מיר דא אי-בער.

אין חודש ניסן אין 1846 האָט זיך פערשפרייט דער קלאנג, אז א גרויסער יודישער שר, איינער פון די גדולים פון דער מלוכה אין ענגלאנד איז געקומען אין פעטערבורג און איז אנגענומען גע-ווארען אויף אנ'אודיענץ ביים קייזער און די מיניסטארען. אויף זיין צוריק-רייזע וועט ער בעזוכען ווילנא און וועט זיך אפשטעלען אין ווילקאמיר. ווילקא-מיר, די ערשטע סטאציע, וואו מאנטע-פיארע האָט זיך גערארפט אפשטעלען האָט געקאָכט און גערוישט פון דעם נייעס. גאנצע רעדלער זענען געשטאנען אויף די גאסען און מען האָט נאר גע-שמועסט וועגען דעם גרויסען שר. א סך האבען דערצעהלט, אז ער איז אין ענג-לאנד א שני למלך, א סך האבען דער-צעהלט, אז ער איז דער גרעסטער מיל-יאנער אין דער וועלט, און אז די ראט-שילד'ס קענען ביי איהם די שטיוועל פוצען און אלע מלוכות מוזען אנקומען ביי איהם צו הלוואות און, אז דער צוועק פון זיין נסיעה אין רוסלאנד איז אפ-צוקויפען אלע רוסישע יודען פאר געלד און זיי בעזעצען אין א ווייטער מדינה, וואָס געפינט זיך אונטער דער הערשאפט פון ענגלאנד.

די דאָזיגע גוזמא'דיגע קלאנגען הא-בען אריינגעבראכט גרויסע האפנונגען ביי די פיל מענשען פון המון, וואָס הא-בען זיך געגוימוגט אין באלדיגע הולף. איינער האָט געהאט א פאר „בוגרות'ן" חתונה צו מאכען, דעם איז אפגע-ברענט געווארען זיין הויז, איינער האָט געהאט אויף זיך א שווערען משפט א. אז וו. אלע האבען אנגעהויבען צוצו-גרייטען געבעטס-בריף צום שר, אז ער זאל זיי שטיצען מיט זיינע נדבות. איז דאָך דער שר דער רייכסטער און דער וועלט, מא פארוואס זאל ער זיי נישט בייהילפיג זיין.

אין ווילנא האָט זיך דעמאלט געפו-נען דער בעוואוסטער שרייבער ר' צבי הירש בוגימאָוויטש (זיין זוהן ר' אליה בוגימאָוויץ איז געווארען שפעטער א שטענדיגער שרייבער ביי מאנטעפיארע, וואו ער האָט געהאט די אויפגאבע צו שרייבען פאר איהם ספר תורה און נביאים). א גרויסע צאָהל ארימע לייט האבען זיך דעמאלט פערזאמעלט אלע טאג ביי ר' הירש בוגימאָוויץ מיט דער בקשה, ער זאל אנשרייבען פאר זיי א בקשה-בריף און א שעהנעם סטיל און פארם. יעדערער האָט זיך געוואָלט ארויסווייזען מיט זיין יחוס, גרויס ארום קיים און בוטערן לעבען, ביז דער אוי-בענדערמאנטער בוגימאָוויץ האָט זיך געקלינט און האָט געענטפערט זיינע בעזוכער: „וואָס דארפט איהר פערמא-טערן דעם שר מיט לאנגע מליצה-בריוו, שרייבט אלע קורץ: „טיטשעלע גיב געלט!" פון דעמאלט אן איז פערבלי-בען אין ווילנא דער ווערטעל, ווי נאר עמעס „טיטשעלע גיב געלט".

ביים קבלת פנים אין ווילקאמיר זענען געווען די הויפט-פארשטעהער, דער ווילקאמירער גאון ר' אהרן הלוי און דער קאָוונער גאון ר' מענדעלע, וואָס איז גע-קומען בעגריסען און נאמען פון קאוו-נער געמיינדע.

אומפאזאנט איז געווען די אויסערליכ-קייט פון באראן. אויף זיין קארעטע איז געווען אנגעשריבען מיט גאלדענע אות-יות, מיט א גאלדענער קרוין ארום „זכרתי לך ירושלים עה"ק", זיינע משרתים אין ענגלישער קליידונג, מיט גרויסע ווייסע קנעפּ, אויף די קנעפּ איז אויך געווען אויפגעשריבען דער זעלבי-גער נוסח און הגם מען האָט זייער שפראך נישט פערשטאנען, אָבער אויף זיי אלעמען איז געווען אויסגעגאסען אנ'אוידעלער חן, א רמז, אויף וואָס די גמרא זאגט. אז דער הערשער איז א צדיק, זענען אויך די משרתים צדיק[ים].

אויף מארגען גאנץ פריה זענען [...] פאָהרען דער באראן און זיין פרוי [...] דית אין דער ווילקאמירער גרו[ס] שוהל, צו דער תפילה פון שחרית, בעגלייטער ד"ר לעווי, צוזאמען מי[ט] קאָוונער גאון ר' מענדעלע זענען [...] נאכגעפאָהרען. ביים טיר פון שוהל [...] ער גענומען אפפייער פון זיין פרוי [...] ווילקאמירער חשוב'ע ווייבער ה[אבען] ארויפגעפיהרט יהודית אויף די [...] אין עזרת-נשים.

נאכ'ן דאווענען זענען געפאָהרען באראן מיט זיין בעגלייטער ד"ר [...] צו בעזוכען דעם ווילקאמירער רב אהר'לען, וואָס האָט געוואוינט א[ין] שול-הויף. עס פערשטעהט זיך, אז אהרעלעס הויז איז נים געווען קיין [...] מיגער פאלאץ, נאר א נידריגע שט[וב] מיט אנ'איינגעבויגענע טיר. דער ב[אראן] האָט זיך געבויגן צעקלאפט דעם ש[...] דער צולינדער איז אראפגעפאלען קאָפּ, אלע ארומיגע זענען געלאָפען הויבען דעם צולינדער, נאר זיין בע[גלייט]ער, ד"ר לעווי האָט זיך מקדים וועזען און האָט אויפגעהויבען די הו[ט]. דער באראן האָט זיך געמאכט נים סענדיג... אריינגעקומען צום רב שטוב האבען זיי זיך געזאמט אנ'ער[…] פערטעל שעה. פון דארטען זענען געפאָהרען בעזוכען די חדרים און פרובען די תלמידים. ד"ר לעווי געפרובט די תלמידים און האָט גע[...] מתנות, דעמועלביגען טאג פאָהר[ט] איז דער באראן אוועקגעפאָהרען

(ענדע זעה זייט 6)

פייערליכע ערעפענונג פון אַמבולאַטאָריום ביי „לינת-הצדק"

„מיס יודעאַ" קומט ספּעציעל צו די זונטאָג'דיגע פאָרשטעלונג.

(—) די ערעפענונג פון אַמבולאַטאָריום און פון פיזיקאַליש-טעראַפּוילען קאַבינעט פאַר דער אינטעליגענץ און אונבעמיטעלטער בעפעלקערונג ביי „לינת-הצדק" האָט אין לאָדז אַרויסגערופן אַ גרויסן אינטערעס.

ווי בעקאַנט, קומט אויך צו דער ערעפענונג די יודישע שעהנהייטס-קעניגין „מיס יודעאַ" פון וואַרשאַ.

אין צוזאַמענהאַנג מיט די הכנות צו די זונטאָג'דיגע פייערליכקייטן, איז דינסטאָג פאָרגעקומען אונטער'ן פאָרזיץ פון רעד. ע. האַמבורסקי אַ זיצונג אויף וועלכער עס האָט זיך געבילדעט אַ ספּעציעלער פייערונגס-קאָמיטעט צו דער ערעפענונג פון דער נייער אַזוי וויכטיגער אַנשטאַלט ביים „לינת הצדק." אין קאָמיטעט געהערן אַריין די ה"ה: ב. אַטטינגאַן, נ. נידא, ב. וואַקס, וו. לעקוך, י. שטערן, וו. לעקוך, י. שטערן, רעד. ע. האַמבורסקי, רעד. ע. האַמבורסקי, רעד. י. קאַהאַן, רעד. מ. בראָדערזאָהן, פרוי בענדעראָוואַ, פרוי פאַוסטאָוואַ, פרוי ספּעקטאָראָוואַ, פרוי קאָפּמשאָווסקא, א. האַנעמאַן, ח. שטראַהוויס, א. גראָסבערג, מ. רומקאָווסקי, גלאַזער, ד"ר סאָרגע, ח. מאַלאַכאָווסקי, ד"ר שווינג, ד"ר וו. פאַלעק, ד"ר י. ראָזענבלאַט, דירעקטאָר פערעלמאַן, ב. א. גליקסמאַן, ל. מאַזור, מ. האַלפּערן, י. מ. ביאַלער, אונזש. נ. פּראַשקער און ד"ר בענדער.

דער קאָמיטעט האָט בעשלאָסן לכבוד דער „מיס יודעאַ" פאַר איהר אָפּפערוויליגער אַרבייט לטובת דעם „לינת הצדק" פאָרצובריינגען אַ געהעריגע אויפנאַהמע.

„לינת הצדק" אָרדענט ביי דער געלעגענהייט אין אַ גאַנצע רייהע אומפרעזן און וועלכע עס בעטייליגט זיך דער ערוואַרטעטער גאַסט „מיס יודעאַ."

לויט דעם פעסטגעשטעלטען פּראָגראַם, אָרדענט איין „לינת הצדק", שבת בייטאָג 2 פייערליכע גאַלא-פאָרשטעלונגען אין „אררט", וועלכע עס וועט בעוואוינען אויך די „מיס יודעאַ".

זונטאָג 12 פרוה ווערט אין לאָקאַל פון „לינת הצדק" ערעפענט דאָס נייע אַמבולאַטאָריום ביי דער בעטייליגונג פון דער מאַלכע, — „מיס יודעאַ" און אַנדערע געלאַדענע געסט.

די ערעפענונג זאָגט צו זיין אַ זעהר פייערליכע.

זונטאָג ביינאַכט אַרום 9 קומט פאָר אין „פילהאַרמאָניע" לטובת „לינת הצדק אַ גאַלא-פאָרשטעלונג, אויף וועלכער עס ווערט געשפּילט „וויב און געליבטע" מיט דער בעטייליגונג פון דער בערוהמטער אַרטיסטין דאָראַ וויסמאַן. צום שלום אַ דיווערטיסמענט.

די אַלע אומפרעזן וועט בעעהרען מיט איהר אַנוועזענהייט דער גאַסט „מיס אדעאַ".

ווי מיר דערוויסען זיך, איז אויף די פאָרשטעלונגען איבערגעבליבען אַ זעהר קליינע צאָהל בילעטען, וועלכע מען בעקומט נאָך ביי די קאַסעס.

דאָס קומען קיין לאָדז פון דער „מיס יודעאַ" און איהר אַוודעלער צויל האָט דאָ אַרויסגערופן אַ קאָלאָסאַלע פּעראַנימערעסירונג.

בריף אין רעדאַקציע

חשוב'ע רעדאַקציע.

מיר בעטען אייך צו געבען אונז פּלאַץ אין אייער פיל געלייענטער צייטונג פאַר פאָלגענדע פּאָר שורות:

אין לאָינער שפּיטאַל געפינען מיר זיך 10 קראַנקע יודען, פון זיי האָבען 9 ווייבער מיט קינדער, וואָס הונגערן אַ גאַנץ יאָהר. יעצט גענעהט דער יום-טוב פּסח און לאָנר אַריין און מיר פייערען אַ כשר'ן יום-טוב צוזאַמען מיט אַנדערע פאַמיליעס ביי זיך אין דערהיים. מיר האָבען זיך און שייכות דערמיט געוואָנדעט צו דער קהלה וועגען געבען אונז די מעגליכקייט צו זיין בעוואָרנט מיט אונזערע פאַמיליעס מיט כשר עסען און פּסח, אָבער קיין תשובה האָבען מיר דערויף נישט בעקומען. בלויז ראַסמאַן יחיאל יצחק בערמאַן האָט אונז צוגעזאָגט צו געבען מצות. מיט בלויז מצות קען מען דאָך אָבער נישט איבערקומען דעם פּסח וועט עס אַזוי אַרום אויסקומען צו בלייבען אין שפּיטאָל און, חלילה עסען חמץ בפּסח.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו דער יודישער געזעלשאַפט אונז צו העלפען מיר זאָלען קענען האַלטען יום-טוב ביי זיך אין דערהיים צוגלייך מיט אַלע יודען. אין נאָמען פון 10 קראַנקע אין לאָינער שפּיטאַל.

שלמה צוקערמאַן קרוטקאַ 4.
יצחק גרינבאַום לאַגעווניצקאַ 4

סובסידיעס פאַר אינסטיטוציעס

אויף דער בודזשעט-קאָמיסיע פון דער קהלה.

(ג) נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע ביי דער קהלה. ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע פון פּאָזיציעס פאַר די געזעלשאַפטליכע אינסטיטוציעס, פאַר וועלכע עס זענען בעשטימט געוואָרען סובסידיעס לויט דעם פאָריגען יאָהר. דערביי זענען אַ טייל פּאָזיציעס געענדערט צום גינסטען, אָדער צום ערגערן. די פאָרשלאָגען וועגען אַריינשטעלען נייע פּאָזיציעס פאַר אינסטיטוציעס, וואָס זענען פריהער נאָך נישט סובסידירט געוואָרען, וועלען בעטראַכט ווערען אויף דער קומענדיגער זיצונג פון דער בודזשעט-קאָמיסיע, אויף וועלכער עס וועט ערלעדיגט ווערען אין דער צווייטער לעזונג די טייל פון די סובסידיעס.

משיקאָווע צוויסען, ווי עס וועלען מאַכען אויסזעהן די סובסידיעס, וואָס די לאָדזשער קהלה וועט בעשטימען אויף 1929 פאַר די וואָלטוגע לאָדזשער אינסטיטוציעס.

„אופּאַדלאַשטש" פון דער פירמע האַמבורגער און לאַנדוי

(§) ערהאַלטען איז אין דער האַנדעלס-אָפּטיילונג פון לאָדזשער קרייז-געריכט אָנגעקומען אַ בקשה פון דער פירמע האַמבורגער און לאַנדוי נאַוואָמיעסקאַ 17 וועגען ערקלעהרען איהר „אַ אופּאַדלאַשטש." דער פירמע איז אָפּגעלעגט געוואָרען די צאָהלונגען פון 19 אַנואַר 1928. פאַר דער גאַנצער צייט פון דער געריכטס-אויפזיכט האָט די פירמע זיך בעמיהט צו סאַנירען די פינאַנצען, וואָס עס איהר אָבער נישט געלונגען צוליב'ן לעצטען קריזיס. דער בעפולמעכטיגטער פון דער פירמע בעטהט דעריבער צו ערקלעהרען איהר „אַ אופּאַדלאַשטש."

דאָס געריכט האָט די בקשה ערפילט און בעשטימט דעם טערמין פון עפענען די „אופּאַדלאַשטש" אויפ'ן 8 אַפּריל 1929. אַלס ריכטער קאָמיסאַר איז בעשטימט געוואָרען דער האַנדעלס-ריכטער יאַקוב ליבראַך, אַלס קוראַטאָר אַדוואָקאַט לאַנדוי. די אייגענטימער ווערן געשטעלט אונטער פּאָליציאַנישער אויפזיכט.

טעאַטער און קונסט

דאָראַ ווייסמאַן אין „נאַכט-פייגעלעך"

מיט פרייד קענען מיר מיטיילען דעם לאָדזשער טעאַטער-עולם, אַז די בערוהמטע קינסטלערין דאָראַ וויסמאַן איז ווידער פאָלקאָם געזונד און טרעט ווידער אויף מאָרגען, פרייטאָג אין „פילהאַרמאָניע" אין אַנשעל שאָר'ס גרויסער אַמעריקאַנער סענסאַציע „נאַכט-פייגעלעך".

לעצטע וואָך איז דאָס זעלבע שטיק געשפּילט געוואָרען מיט פרוי נערה אין דער הויפּט-ראָלע און ווי ה' אַנשעל שאָר, דער רעזשיסער פון דעם שטיק, האָט אונז מיטגעטיילט, איז פרוי נערה געווען אין דער ראָלע אויסגעצייכענט גוט.

עס וועט דערום זיין דאָפּעלט אינטערעסאַנט צו זעהן דעם פּרעמיער און שבה די זעלבע „נאַכט-פייגעלעך".

ערשטענס, וועלען מיר האָבען די געלעגענהייט ווידער צו בעגריסען אונזער גאַסט נאָך 3 וואָכען נישט-שפּילען, און צווייטענס וועט זיין זעהר אינטערעסאַנט צו זעהן דאָראַ ווייסמאַן אין אַ נייער קונסט-ראָלע, וואו זי האָט ווידער אַ גרויסע געלעגענהייט צו ווייזען איהר מעכטיגען טאַלאַנט.

אַ חשוב'ער גאַסט אין „אררט"

היינט צום לעצטען מאָל „מיס יודעאַ".

היינט ווערט אין „אררט" געשפּילט צום לעצטען מאָל דאָס רעקאָרד-פּראָגראַם „מיס יודעאַ".

פון מאָרגן אָן געהט שוין אין „אררט" דאָס דריטע רעפּרעזענטאַנץ-פּראָגראַם א. נ. „בדיקת-חמץ."

אַ סורפּריז פאַר דעם לאָדזשער עולם וועט מזכער זיין די ידיעה, אַז צו די שבת'דיגע פאָרשטעלונגען אין „אררט" קומט ספּעציעל צופאָהרען פון וואַרשאַ די יודישע שעהנהייטס-קעניגין די „מיס יודעאַ" — פרל. זאָפיאַ אָלדאַק.

פאַר לאָדז וועט זיכער זיין אַ סענסאַציע די דאָזיגע ידיעה, ווייל די „מיס יודעאַ" קומט אין „אררט" צוזאַמען מיט איהרע „הויף-דאַמען" און פאַרשטעהער פון דער וואַרשאַווער פּרעסע.

וועלכע האַנדעלס-אונטערנעהמונגען קענען געניסען פון 1 פּראָצ. אומזאַץ-שטייער?

וויכטיגע איינצעלהייטען פון ניי-ערשינענעם צירקולאַר.

(ג) דער ניי-ערשינענער צירקולאַר וועגען אומזאַץ-שטייער פאַר 1928 זעהט פאָר, אַז פון 1-פּראָצענטיגער „סטאַווקע" קענען געניסען אויסשליסליך נאָר די אונטערנעמונגען, וועלכע פיהרען הורט-האַנדעל און דערויף ווערען גלייכצייטיג אָפּגעשטעלט די עקזעקוציעס ביז'ן מאָמענט, ווען דער מאָטיווירטער רעקורס איז נאָך נישט ערלעדיגט געוואָרען. ביטעס וועגען דער אַנגעלעגענהייט קענען אָפּגעגעבען ווערען ביז'ן 15. מאַי איינשליסליך.

פון די דאָזיגע הנחות קענען געניסען נאָר די אונטערנעמער, וועלכע האָבען אָפּגעגעבען צו דער צייט דעקלאַראַציעס וועגען אומזאַץ-שטייער און פיהרען נישט קיין האַנדעל מיט לוקסוס-אַרטיקלען.

די בעשלוסען וועגען דער ערלעדיגונג פון די ביטעס איז בעשטימט ביז'ן 1. יוני ד. י.

די דעציזיעס פון דער אַפּעלאַציע-קאָמיסיע אין דעם דאָזיגען ענין זענען לויט דעם צירקולאַר ענטשיידענדע, ד. ה. אַז די דעציזיעס דינט גישט קיין שום יורידישע רעכט, אין הסכם מיט'ן אַרטיקעל 94 פון געזעץ וועגען אומזאַץ-שטייער.

דער דאָזיגער צירקולאַר קען נישט אין זיין גאַנצען טערנעם אָנגעווענדעט ווערען אין אַזעלכע פאַלען, ווען עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען, אַז דער סכום פון אומזאַץ פון הורט-פערקויף פון אַרטיקלען פון ערשטען געברויך שטייגט נישט אריבער 20 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער אומזאַץ-סומע, און די אונטערנעמונגען בעזיצט אַ פּאַטענט פון 2-טע האַנדעלס-קאַטעגאָריע, אין אַזעלכע פאַלען דאַרף מען אין הסכם מיט'ן צירקולאַר פון פינאַנץ-מיניסטעריום 147 פון 1926 צום גאַנצען אומזאַץ שוין אַנווענדען ביי די שאַצונגען 2 פּראָצענטיגע „סטאַווקע", טראַקטירענדיג די דאָזיגע אומזאַצען צוגלייך מיט די „אָבראָטען" פון קליין-פערקויף.

גענוי קאָנקרעטיזירט דעם דערמאָנטען צירקולאַר, קענען געניסען פון דער 1-פּראָצענטיגע „סטאַווקע" ביי דער אויסמעסטונג פון אומזאַץ-שטייער, אַלע האַנדעלס-אונטערנעהמונגען, וואָס פערקויפען זייערע סחו-ות טיילווייז אָדער אויסשליסליך די סוחרים און אינדוסטריעלער. אַפילו די הורט-האַנדלונגען, וואָס פיהרען נישט קיין ריכטיגע האַנדעלס-ביכער קענען אויך געניסען פון דער הנחה.

לאָדזשער יודישער קאַמער-טעאַטער „אררט"
לייטער: מ. בראָדערזאָן און ד. ביינצלמאַן.

היינט
לעצטער טאָג
דז ם רעקאָרד - פּראָגראַם
„מיס יודעאַ"
היינט דאָנערשטאָג,
1 פאָרשטעלונג
אָנהויב 9.30 אָוועגד

1) פּראָלאָג
2) אנשי קורצב
3) מינדיל גנענדיל
4) פּתריאָלסוּקער שרפה
5) דער סעקוועסטראַטאָר
6) באָבע און אייניקעל
7) ליד פון אַרבייט
8) סובלאָקאַטאָר
9) מיס JUDEA

געדענקט, אַז איז „תומכי אורחים" וואַרטען שויז הונדערטער יודישע פאַמיליעס אויף אייער שפּענדע

זיך געפונען

אָריגינעלער ראָמאַן פון דער נייער יודישער תקופה

פון י. ל. ליפּשיץ

(פאָרטזעצונג).

מיינע הערען! איהר דאַרפט נישט פערגעסען אויף אַ מאָמענט, אַז ס'וועט זיין זעהר שווער איבערצייגען די פערטרעטער פון אַלע נאַציאָנס, אין אָווער ערנסטקייט, נאָכדעם ווי אייער סאָוויעטען-מאַכט, האָט געבראָכען זייער אייגענע אונטערשריפט, און צוטרעטען מיט די פיס אַלע זייערע צוזאַגונגען און גאַראַנטיעס, וואָס זיי האָבען נעגעבען צו די בירגער פון כמעט אַלע לענדער. די מאַטאָ פון אייער מלוכה איז, ווי פון די יעזואיטען פון אַלטערטום אָן: „דאָס צוועק הייליגט דאָס מיטעל". אייער מדינה האָט נאָר צרויסגענומען דעם „סם המות" פון די אַלטע צייטען, אָבער די ניטע זאַכען האָבען זיי אויסגעריסען מיט די וואָרצלען, די הויפּט יסודות פון דער מענשהייט: יושר, רחמנות, חרפה און בושה האָט איהר אין גאַנצען אויסגעמעקט פון אייערע ביכער און אַז וו.

מען וועט מוזען אָנווענדען איבערנאַטירליכע מיטלען און ענערגיע, אַז דער אַלוועלטליכער קאָנגרעס זאָל אייך כאָטש וועלען אויסהערען.

איצט שטעלט זיך די פראַגע: לאָמיר אָננעמען און האָפען צו דעם גאָט פון ציון, אַז נאָך פיל מיה און ענערגיע, מיט אונזער פולע פעראַנטוואָרטליכקייט און גאַראַנטיעס, וועט אונז געלינגען אויסצווירקען ביים אַלוועלטליכען גרויסען טריבונאַל, אַז מען זאָל אייך לכל הפחות צו-לאָזען צום קאָנגרעס און אויסהערען אייערע טענות און בקשות, אייערע חרטות און תשובות, אַז זיי זאָלען רחמנות האָבען אויף אַ גרויס פאָלק, וועלכעס געהט אונטער פון טאָג צו טאָג, פון די הענט פון די רויטע מזיקים און רויטע ראַספּוטינס, און אַז. וו., און וואָרום זאָל געמינערט ווערען אַזאַ גרויסע משפּחה, וועלכע האָט געגעבען דער וועלט אַזוי פיל גרויסע שטערען, וועלכע לייכטען נאָך עד היום! און אַז. וו.

אָבער מיט וואָס וועלען מיר יודען זיין זיכער, אַז נאָכדעם ווי מיר וועלען גאַראַנטירען, און זיין פאַר אייך פעראַנטוואָרטליך צו די פעלקער-ליגע, אַז אייער מדינה וועט ווידער אַמאָל נישט איבער'חזר'ן זייער יעזואיטישע מאָטאָ: אַז „דאָס צוועק הייליגט דעם מיטעל" ! און מיט וואָס זאָלען מיר זיכער אין די אויפריכטיגקייט און אמת'קייט פון אייך אַליין !...

מיר צווייפלען נישט אויף אַ מאָמענט אין די גרויסקייט פון אַ טראָצקי'ן, און מיר ספק'ן נישט אין די איבערגעבענהייט פון אַ טשיטשערין, אָבער מיין גאָט! — האָט זי געגומען רעדען אַלץ קרעפטיגער און התלהבות'דיגער — ווי קען מען האָבען אמונה אין מענשען, נאָכדעם ווי זיי האָבען דורכגעפיהרט אַזעלכע שוידערליכע באַרבאַרישע חיה'ישע מעשים און טאַטען !...

כ'וועל נישט אויפרעכענען די אַלטע אַמאָליגע וואונדען, ווען אייגענע קינדער האָבען דער'הרג'עט און פּעראומגליקט אייגענע טאַטעס און מאַמעס, ווען אייגענע ברידער האָבען געצוואונגען זייערע פרייעשוועסטער זיך איבערצוגעבען אין די הענט פון בעסטיאַלישע טמאולאָנים אינ'ם נאָמען פון עפּעס „אַ רויטע תורה", כ'וועל עס נישט דערמאָנען, אפשר איז עס געווען אַ מין „רויטע שכרות", מענשען זענען דאַמאָלסט געווען ווילדע, משוגע, פון דער פאַלשער אשמדאי לעהרע, אָבער איצט! מיין גאָט! שוין באַלד צוואַנציג יאָהר, און די „רויטע טמאולאָנים" אין מענשען געשטאַלט הערען נאָך אַלץ נישט אויף צו טאַנצען זייער „רויטען-קאַראַהאַד"! זיי האָבען זיך נאָך נישט אויסגעניכטערט פון זייער רויטע סם המות'דיגע שכרות!...

איך וויל הערען פון דעם מויל, פון אָט דעם „רויטען לייב", וואָס ער דענקט און וואָס ער וויל! און וואָס פאַר אַ גאַראַנטיע מיר ארץ ישראל בירגער וועלען קריגען, פאַר אונזער פעראַנטוואָרטליכקייט וואָס מיר וועלען געבען צום גרויסען וועלט טריבונאַל?...

יהודית האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטוהל ווי אָהן כחות, זי האָט פערדעקט איהר פּנים מיט די הענט, און ס'האָט זיך געהערט אַ שטילער געוויין.

אַ קורצע צייט האָט געהערשט אַ טויטע שטילקייט, ס'האָט זיך געדוכט פּונקט ווי אַלעס אין דער גרויסער ביבליאָטעק וואָלט געוויינט. דעם גרויסען טראָצקי האָט זיך אויסגעוויזען אַז אַלעס טאַנצט פאַר זיינע אויגען, אָבער נישט קיין נאַטירליכען טאַנץ, נאָר עפּעס מאָדנע, געצוואונגענע בעפּייניגטע, צו-בלוטיגטע טענץ. אַלע, אַלע טאַנצען, די שרייבער, די דענקער, די גראָבע ביכער, די בילדער, טשיטשערין און ער אַליין טאַנצט אויך. ס'האָט איהם געשווינדעלט אין די אויגען און איהם האָט זיך אויסגעדוכט, אַז ער געפינט זיך אין אַ גרויסען טייך בלוט, און גלידער פון מענשען, קעפּ, הענט, פיס, אויערן, און אויגען שפּרינגען און טאַנצען איהם אין פּנים אַריין. ער הערט שרעקליכע קולות פון קליינע קינדערלעך. ער זעהט זיין אַלטען טאַטען צוגראָכען איינגעהויקערט זיצענדיג אויף דער ערד אין אַ צובראָכענע אַלטע חורבה. ער זעהט זיין מאַמע'ן אַ טויטע, ליגענדיג אויף דער ערד איינגעוויקעלט אין שמאַטעס אויסגעגאַנגען פון הונגער און יסורים. ער זעהט זיין שוועסטער איזאַבעלע'ן ראַנגלענדיג זיך מיט'ן בעסטיאַלישען רויטען ניקאָלאַיען, און ער זעהט זיין ליבליכע שוועסטער בעטינקע ליגענדיג אויף דער ערד און זי קושט זיינע פיס און ער שטויסט זי אַוועק ציניש און ברוטאַל.

די גאַנצע צוואַנציג יאָהר ציהען זיך פאַר זיינע אויגען ווי אַ בלוטיגע קייט מיט רינגעלעך פון מענשען גלידער. ער זעהט דעם גרויסען הענקער דזשערזשינסקי מיט זיין צושפּאָלטענער ליפּ און בלינדער אויג, ווי ער האַלט אַ „בלוטיגע פּייטש" אין האַנט און לאַכט פון איהם מיט רויט בלוט.

ער האָט אין דער קורצער צייט, דורכגעלעבט די גרעסטע יסורים און אינקוויזיציע. אַנ'אַנדערער אויף זיין אָרט וואָלט עס געוויס נישט אויסגעהאַלטען אָבער די שטאַרקע אייזערנע נערווען פון דעם „רויטען לייב" האָבען עס דורכגעטראָגען. ער איז נאָר אָפּגעגאַסען געוואָרען מיט אַ שווייס. גרויסע טראָפּענס האָבען גענומען אַראָפּרינען איבער זיין פּנים. ער האָט גענומען זיך ווישען דעם פּנים און צופּען זיין בערטעל, נאָר אין אַ מינוט האָט זיך זיין פּנים גענומען בערוהיגען. זיינע ציינער, העכסט קערדיגע הענט האָבען זיך גענומען איינשטעלען, און אַ מרה שחורה שמייכעל האָט זיך בעוויזען אויף זיינע ליפּען. און ער האָט מיט אַ מעלאַנכאָלישען קול אָנגעהויבען רעדען:

— זינט מיינע פיס האָבען זוכה געווען, צו בעטרעטען די הייליגע ערד, פון דעם מאַרטירער פאָלק ישראל, האָבען מיינע אויערן געהערט שוין פיל מאָל דעם היסטאָרישען נאָמען פון דער העלדין יהודית! מיט איהר גרויסען אַמעריקאַנעם יתודה! און איצט האָב איך די עהרע צו שטעהן פאַר זיי און רעדען מיט זיי פּנים אל פּנים. עס איז אַ גרויסער מאָמענט אין מיין לעבען. איך האָב געהערט אמת'ע אמת'ן און די נבואה שטימע פון אַ העלדען טאָכטער פון דער גרויסער היסטאָרישער עביגער פאָלק.

אייערע ווערטער, גרויסע יהודית! האָבען צושטאָכען אַלע מיינע אברים, אַ סך שטאַרקער און טיפער ווי שפּיציגע אָנגעגלעטע אייזענס. אין דעם קורצען מאָמענט פון מיין שווייגען, האָב איך דורכגעלעבט אַ צוואַנציג יאָהריגע, שוידערליכע בלוטיגע אינקוויזיציע. ס'איז געווען אַ לאַנגע קייט מיט רינגעלעך פון כל-ערליי-איגע מענשען גלידער. צווישען די רויט-שוואַרצע רינגעלעך, האָב איך געזעהן מיין צובראָכענעם טאַטען, מיין טויטער מאַמען, וועלכע איך מיט מיינע אייגענע הענט האָב ערמאָרדעט. כ'האָב געזעהן מיין גרויסע שוועסטער איזאַבעלאַ צוטרעטען אונטער די פיס פון רויטען ניקאָלאַיען, און לסוף האָב איך געזעהן מיין ליבע טרייע קליינע בעטינקע ליגענדיג אויף דער ערד און איך טרעט אויף איהר ציניש און ברוטאַל.

איטער יעדער וואָרט, איז געווען פאַר מיר אַ פייערדיגער שמיץ. אויף מיין צוועהטאָגטער, פערבלאָנדזשעטער און נע ונד'ישע נשמה. אָבער ס'איז אויך געווען אַ רפואה און באַלזאַם פאַר מיינע וואונדען, און צו מיין גאַנצען „איך", וועלכער ווערט איצט געקריייציגט פון אַלע מיינע חברים פון דעם גאַנצען רוסישען פאָלק, און פון אַלע נאַציאָנס אין דער וועלט.

(דאָס ווייטערע קומט).

שטיצט די פּסח-אַקציע פון תומכי אורחים

מנשה פרידלענדער האט דערשאסען זיין ברודער און פריינד צוליב א מעדעל

סענסאציאנעלע ווענדונג אין דער אויספארשונג געגען דעם 19-יעריגען יוד. בחור, וואס האט אויסגעפיהרט א טאפעל-מארד

אין דער סענסאציאנעלער מארד-אפערע פון דעם 19-יעהריגען מנשה פרידלענדער, וועלכער האט דערשאסען אין דער וואוינונג פון זיינע עלטערן זיין 17 יעהריגען, ברודער וואלדעמאר און זיין פריינד טיבער פעלדעס'ן, דעם זוהן פון אונגארישען שריפטשטעלער, וועגען וואס מיר האבען שוין זיינער צייט געשריבען, איז איצט איינגעטרעטען אנ'איבעראשענדע ווענדונג. מנשה פרידלענדער, וועלכער געפינט זיך שוין זייט איניגע חדשים אין ארעסט, האט איצט געמאכט סענסאציאנעלע ערקלערונגען וועגען די סיבות, וואס האבען איהם בעוואויגען אויסצופיהרען דעם אכזריות'דיגען טאפעל-מארד.

ווי בעוואוסט, האט מנשה פרידלענדער, גלייך ווי דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען, ערקלערט, אז צווישען איהם און זיין ברודער איז אויסגעבראכען א ככסוך, און דער דאזיגער ככסוך האט עס גורם געווען, אז ער זאל ערמארדען וואלדעמאר'ן, זיין יונגערען ברודער און פעלדעס'ן. איצט האט פרידלענדער'ס פערטיידיגער מודיע געווען דעם געריכט, אז די אמת'ע סיבה פון מארד איז גאר אנ'אנדערע. לויט מנשה פרידלענדער'ס ערקלערונגען איז ער בענאנגען דעם מארד צוליב א מעדעל.

מיט בערך 3 יאהר צוריק האט מנשה זיך בעקענט מיט דער חברטע פון זיין יונגערער שוועסטער, די 18 יעהריגע ליזא ר. מנשה האט זיך מיט דעם מעדעל שטארק בעפריינדעט. דאס איז געווען אנ'אידעאלע פריינדשאפט, אהן עראטישע מאמענטען. שפעטער האט טיבער פעלדעס זיך אויך בעקענט מיט'ן דאזיגען מעדעל. פרידלענדער שטעלט דערביי פעסט, אז ליזא האט זיך מיט איהם מעהר פעראינטערעסירט, און פעלדעס'ן האט זי נישט געקענט ליידען. פעלדעס האט זיך אבער נישט שטארק איבערגענומען פון ליזא'ס קאלטע בעציהונג צו איהם און ער האט זי כסדר פערפאלגט, מאכענדיג איהר שענדליכע פארשלאגען.

אין א געוויסען טאג איז פעלדעס געקומען צו די פרידלענדער'ס און זיך פאר זיי געריהמט, אז איהם איז געלונגען צו פערנארען ליזא'ן אין איהר וואוינונג און זי דארט צו פערגוואלדיגען. ליזא האט דאן מנשה'ן דערצעהלט וועגען דעם שרעקליכען פאראפאל, און דערביי איהם געמאכט פארוואורפען פארוואס ער האט זי בעקענט מיט פעלדעס'ן. מנשה האט זי דאן אויסגעזידעלט, פארגעווארפען איהר שוואכקייט, אבער אין דערזעלבער צייט האט זיך ביי איהם אין הארצען אויפגעוועקט א שטארקע שנאה צו פעלדעס'ן. זיין שנאה איז נאך געוואקסען, ווען פעלדעס איז געקומען יעדען אוונט און זיך געריהמט וועגען זיינע ערפאלגען ביי מעדלעך.

מנשה'ס ברודער, וואלדעמאר האט זיך תמיד געשטעלט אויף דער זייט פון זיין פריינד. איינמאל איז געקומען צווישן איהם, מנשה'ן און פעלדעס'ן צו א שארפען קאנפליקט וועגען ליזא'ן. דאס איז געווען דאן, ווען ליזא איז אפגעפאהרען מיט איהר מוטער קיין קאנאדע און פעלדעס האט ווידער געמאכט ליזא'ן א שענדליכען פארשלאג. פאר כעס האט מנשה ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און דערשאסען פעלדעס'ן. דערויף איז אריינגעקומען פון צווייטער צימער זיין ברודער, און האט זיך געווארפען אויף איהם שלאגען. מנשה האט דאן נישט לאנג געטראכט און אויך דערשאסען זיין ברודער. דאס איז די אמת'ע סיבה פון דער שרעקליכער טראגעדיע, ערקלערט מנשה מנשה פרידלענדער.

צוליב דער דאזיגער ערקלערונג האט די גאנצע געריכטס-אויספארשונג אנגענומען א נייע ווענדונג, און מ'רעכענט, אז עס וועלען נאך ענטדעקט ווערען נייע פרטים אין דער דאזיגער בלוטיגער טראגעדיע.

טייטשעלע גיב געלד...

(ענדע פון זייט 4).

ווילנא, מ'מ'ן צוזאג, ווען ער וועט קומען צוריק, וועט ער אין ווילקאמיר זיך אויפהאלטען לענגער.

די ווילקאמירער נכבדים האבען זיך געפונען בעליידיגט, ווען זיי האבען דערהערט וועגען דעם גרויסען כבוד און פאראד, וואס די ווילנער האבען צוגעגרייט פאר'ן קבלת-פנים פון באראן און אז ער האט צו זיי ארויסגעוויזען מעהר דאנקבארקייט און ליבשאפט. זיי האבען דעריבער בעשלאסען צו פערזוכען דעם פעהלער און אבצוגעבען איהם גרויס כבוד ווען ער וועט פאהרען צוריק פון ווילנא דורך ווילקאמיר אויפ'ן וועג קיין ווארשא דער ווילקאמירער גביר ר' בנצי'ן בראדע האט צוגעגרייט א גרויסען מאלצייט און האט געמאכט גרויסע הכנות איינצולאדען מאנטעפיארע'ן ביי איהם אין הויז, וואס האט זיך געפונען אין א שעהנעם גארטען. אזוי איז אויך ארוים א קלאנג, אז דער בעוואוסטער גאון ר' דוד'ל לורייע פון אלטביכאוו וועט קומען איהם בעזוכען אין ווילקאמיר. בעת גביר און הויז זענען שוין געווען צוגעגרייט אלע חשוב'ע פון שטאט, כדי מקבל פנים זיין דעם בארא. אבער בעת דער בארא איז געקומען, האט ער זיך ווידער לאנג נישט אויפגעהאלטען און וויפיל מען האט איהם נישט געבעטען האט ער נישט מסכים געווען צו פערבלייבען לענגער, צוגעפאהרען צום פאסט אומגעבויטען די פערד און איז אוועקגעפאהרען אין קאוונא און פון דארטען קיין ווארשא. אויף דעם אופן זענען די ווילקאמירער נכבדים געבליבען שטיין פערשעהמט מיט זייער גאנצער סעודה און גרויסע הכנות און האבען נוט געוואוסט, וועמען צו בעשולדיגען צו דעם בארא, וואס האט נוט געהאלטען ווארט אדער זיך אליין פאר זייער נארישען בטחון אין א מענשען...

מערקווירדיגע אויסשטעלונג פון ביורא-מכשירים

(ענדע פון זייט 3).

פעקטיווען, וועגען וועלכע עס האט זיי ביז איצט אפילו נישט געקענט חלום'ען. דער בריף וואס איז דורך דער שרייבמאשין אפגעקלאפט געווארען אין איין עקזעמפלאר אויף א וואקסענער מאטריץ ווערט אויסגעלעגט אויף דעם צילינדער פון א קליין, אפגעניקעלט ראטאציאנסמאשינדעל און אין א פאר מינוט האט מען שוין טויזענדער עקזעמפלארען.

אויף דער אויסשטעלונג געפינען זיך צמייערליי אזעלכע ראטאציע-מאשינדלעך, האנד-מאשינדלעך און אזעלכע, וואס ווערען געטריבען דורך א קליין עלעקטריש מאטארל. די דאזיגע מאשינדלעך, ווי קליין זיי זאלען נישט זיין, ארבייטען לויט אלע פרינציפען פון די גרעסטע צייטונגס-דרוקעריי'ען. זיי שניידען זיך אליין דאס פאפיר, זיי קנייטשען דעם בריף אין דער געהעריגער פארם און טרוקענען אפ די פרישע פארב. קיין בעדינונג דארפען די דאזיגע מאשינדלעך אויך נישט קיין גאנץ גרויסע. איין דרעה מיט דער האנדטאבע און אין א האלבע שעה ארום ליגען שוין טויזענדער אנגעשריבענע בריף און צירקולארען צו דער קליענטעלע.

דאס איז אבער נאכנישט דאס לעצטע ווארט פון דער ביורא-מעכאניזאציע. די טויזענדער בריף, וואס זענען ארויסגעווארפען געווארען דורך דער ראטאציע-מאשינדעל דארף מען דאך אפשיקען צו די טויזענדער אדרעסאטען. צו דעם דארף מען דאך האבען צענדליגער ארבייטסזאמע און פעהיגע יונגעליייט, וואס דארפען גאנץ נישקשה אפשוויצען דערביי א שעהנע פאר טעג.

אט די דאזיגע ארבייט ווערט אויסגעארבייט דורך ספעציעלע אדרעסען-מאשינדלעך.

די בוכהאלטעריע ווערט אויסגעפיהרט דורך די שוין אויבענדערמאנטע שרייבמאשינדלעך, וואס זענען פעראייניגט מיט רעכען-אפאראטלעך. די גרעסטע רעכען-ארבייטען ווערען פינקטליך און גענוי אויסגעפיהרט דורך אזעלכע קליינע אפאראטלעך, וואס געפינען זיך אין קליינע שעכטעלעך, וואס געפינען זיך ביי דער שרייב-מאשין. דאס רעכען-אפאראטעל וועט קיינמאל נישט מאכען קיין פעהלער. די שווערסטע רעכען-קאמבינאציעס ווערען אויסגעפערטיגט אין משך פון א פאר מינוט. דאס רעכען-מאשינדעל וועט זיך קיינמאל נישט לאזען קאמפראמיטירען אזוי, אז א פעהלער איז געגצליך אויסגעשלאסען. וואס פאר א רעוואלוציע די דאזיגע מאשינדלעך וועלען אנמאכען אין דער ביורא איז שוין איבעריג צו זאגען.

מיט דער דאזיגער אויסשטעלונג האט די מאשין אנגעהויבען א גענעראל-אפענסיווע אויפ'ן גייסטיגען פראלעטאריאט, וואס איז ביז איצט כמעט אינגאנצע געשוינט געווען פון דער מעכאניזאציען.

ס. נ.

פערקויפט פון אלערט שטערקען פון ווייסע און ברוינע דעקעל
אויסלענדישע און אינלענדישע פאר שאכטעל-אויסארבייטונג און פאר פאסט-פאקעטען, ווי אויך דעקעל פאר שוסטער און בוכבינדער
י. מ. ליפינסקי
פיעטריקאווער 52
לאגער: ווסכאדניא 63, טעלעפאן 71-12

Limuzyna 6-osobowa
marki „Seyr" w bardzo dobrym stanie do sprzedania. Wiadomość; Seimik Łódzki, nl. Piotrkowska Nr. 100, II p. pokój Nr. 11. 1737

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת??
פארוואס לויפט יעדערער אין די ביורא צו ה' מאנעלא פיעטריקאווער 17
ואמרת אליו
וואלסט דו איהם זאגען אז אין דעם ביורא ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדראווע זאכען ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, קארנע און ציוויל ספראוועס, אפעלאציעס, אדוואלאניעס, אונטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות אסטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען מיט אכטונג
י. מאנעלא פיעטריקאווער 17
דורכגאנג זאכאדניא 52

פראצאווניע פון לייסטען — צו — בילדער
J. KREŻLEWSKI i Z. ZAGAŃCZYK
לאדז, גדאנסקא 105.

וויכטיג פאר דאמען!
מאכע איך די עלעגאנטסטע דאמען-היטע נאך דער לעצטער פאריזער מאדע און די עלטעסטע היטע איבערארבייטע איך אויף גענצליך ניי. געדענקט די אדרעס:
פאר נאר 2.50 זל.
23 זאווארזקא 23
אין הויף, 2-טען איינגאנג, לינקס פארטער.
בעמ. צום יעצטיגען סעזאן ווערט געמאכט אלע ארט שטרוי-היטען, פילץ מיט שטרוי אויך זיידענע היטען צו שפאט ביליגע פרייזען — — — נאר פאר 5 זל.
מענער-היטע ווערען פאסאנירט ווי גענצליך ניי נאר פאר 2.50 אין די נייעסטע פאסאנען
„TOLA"

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקהייטען און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ לאמפ-עלעקטרישע היילקאבינעט-קאסמעטיק
טעגליך פון 8 א זייגער ביז 9 אוונט
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג
בעזונדער ווארטע צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זלאטעס

דרוקהאוז
אלערליי
ווערען שנעל, און פראמפט אין דער פיינסטער אויספיהרונג און די מאדערנסטע שריפט אויסגעפערטיג
קלעפסידרעס
(טאדעס-אנצייגען)
ווערען אין פערלויף פון 2 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפט איבער דער גאנצער שטאט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האמבורסקי
פיעטריקאווער 16, טעל. 47.

Miejski Kinematograf Oświatowy
Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od dnia 8/IV do dnia 15/IV 1929 r.
Dla dorosłych i dla młodzieży
Przepiękny dramat p. t.
HRABINA PARYŻA

ד"ר ראטס-שנעל-פערמיטלונג
פון ווארשע נעמט אהן ביז 14-טען ד. מ. אין לאדז 6 שיערפיען 10. וואוינונג 17, טעלעפאן 43-13
צענטראלע ווארשא, טלאמאצקיע 2, וו. 17 טעלעפאן 302-49 פאסטקעסטעל 574. אבטיילונג ווילנא סאדאווע 7 צימער 18 טעלעפאן 676

ווייכטיג פאר שטריקער!
איך נעם אן ארבייט אויף לייהן, ווי אויך אלע ארט בעשטעלונגען די בעסטע בעהאנדלונג און די רעעלסטע אויספערטיגונג. געווינשען אויך לערן-יונגע און שטריקעריי פון י. מ. ווייסבלום זגיערזשער 84. ערקינדיגען כיים ווירט מארמער

טליתים-פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע זיידענע טליתים כמו טערקישע, יאראסלאווער און קאלאמעיער, ווי אויך אויסלענדישע טליתים-קטנים הורט און דעטייל, מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל ביי
א. ה. ציטרינאווסקי
קאמיעננא 1, אין 2. טויער, פארטער.
בעמ.: ס ווערן אויך אנגענומען אלע טליתים צו וואשן

די בערימטע אמעריקאנער פאבריק

נייע שרייב-מאשינען „Royal" און רעכען-מאשינען „Facit" אויך געלעגענהייטס-פאסטענס פון „אונדערוואוד" און „רעמינגטאן" 12 שרייב-מאשינען פאסט ניי קויפט איהר נור ביי מיר און צו קאנקורענצלאזע פרייזען
ADOLF GOLDBERG
Piotrkowska 72 tel. 37-54.

KINO RESURSA
קילינסקיעגא 123.
היינט און ווייטערדיגע טעג!!!
א מאנומענטאלער פילם פון אינלענדישער פראדוקציע
אין די פוילישע וועלדער
לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון י. אפאטאשו. פילם-רעאליזאציע יאנאס טורקאוו. אין די הויפט-ראלען:
דיאנא בלומענפעלד, סילוויו ריש,
אלס בערעק יאסעלעוויטש — י. זשי ליישטשינסקי.
דער נאהענסטער — פראגראם: „מולען רוזש"
אנהויב פון די סעאנסען אין די וואכען-טעג 5.20, 7.15 און 9 אוונט, אין די חגא-טעג 3, 5, 7 און 9 א זייגער.

לעטשניצע
17 זגיערסקא 17, טעל. 16-83
אלערליי קראנקהייטען ווערען עמפפאנגען דורך ספעציאליסטען דאקטוירים פון 9 פריה ביז 6 אוונט.—מאסאזש, עלעקטריזאציע, סטענען-שטעלען, קינסטליכע צייהנע-בעשטראלונגען אימפיגען געגען שקאר לאטינע.

היטאמע הענגעלד
צו ביליגע צינזען
אויף בערלינער הייזער
בעזארגט שנעל
Ch. Regenwetter
Berlin S. 14, Stallschreiber № 33
Telefon: Dönhoff 4337.

אבאנאמענטס-פרייז! ... 20 פרענק, אין אנדערע לענדער—1.25 דאלאר. אנאנסען-פרייז! פאר א מילימעטער-שורה פאר'ן טעקסט 18 גראשען, פרעמען 24 גר. אין טעקסט 40 גר. ... פאר אויסלענדישע אנאנסען 100% טייערער. ... 60% טייערער. פון די ארבעטן ווערט נישט אראפגעגעבען קיין ראבאט
Redaktor-wydawca E. Hamburski
Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 16.